

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi:
Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi

Medyada Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Haritalama ve İzleme Çalışması
Geniş Özet

Prof. Dr. Seçil Bükler

CEİD YAYINLARI

Medyada Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
Haritalama ve İzleme Çalışması
Geniş Özet

Bu metin Türkiye’de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi kapsamında hazırlanan Medyada Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması’nın geniş özetidir. Bu özetin İngilizce çevirisine, ana metne ve kaynakçasına www.ceidizleme.org adresinden erişim sağlanabilmektedir.

Kaynak gösterilmek kaydıyla yararlanılabilir.

CEİD ADRES

Cinnah Caddesi, No:75/7 Çankaya, 06690
Ankara, Türkiye
Tel: 0 312 440 04 84
www.ceid.org.tr
www.ceidizleme.org

Kapak/İç Tasarım: Elma Teknik Basım Matbaacılık Tic. Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sitesi
1516/1 Sokak No:35
Yenimahalle/Ankara
Tel: 0312 229 92 65

Düzeltili: Nika Yayınevi

Bu yayın Avrupa Birliği’nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği’nin sorumluluğu altındadır. Avrupa Birliği ve T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı’nın görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

PROF. DR. ATİYE SEÇİL BÜKER 1982'den 2000'e kadar Anadolu Üniversitesi İletişim Fakültesi, Sinema ve Televizyon Bölümü'nde, 2000-2014 yılları arasında da Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Sinema ve Televizyon Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Büker'in, sinemada temsil, sinemada anlatı kalıpları ve anlam yaratma, yıldız imgesi, kadına yönelik şiddet, göstergebilim gibi konularda kitapları, makaleleri ve bilimsel sunumları bulunmaktadır.

ÖNSÖZ

Elinizdeki rapor *Türkiye’de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi* kapsamında hazırlanan bir dizi tematik haritalama ve toplumsal cinsiyet eşitliğini (TCE) izleme göstergeleri geliştirme çalışmalarının sonucudur. Söz konusu proje 2013-2017 tarihleri arasında, çok sayıda kişi ve kurum ile yapılan yoğun toplantılar ve görüş alış verişleri ile şekillendi. Bu görüşmelerde üzerinde birleşilen ortak görüş, TCE politikalarının Türkiye’de geldiği noktada bağımsız izleme ve değerlendirme mekanizmalarını geliştirmenin gerekliliği oldu. TCE’yi hayata geçirmeye yönelik bugüne kadar geliştirilmiş ulusal mevzuat ve eylem planları uygulamasının yerindeliğini ve etkinliğini ölçme ve değerlendirmeyi gerçekleştirecek bağımsız bir izleme mekanizmasının kurulması bu gereksinmeye karşılık geliyordu. TCE’yi gerçekleştirmeye ilişkin uygulamaların siyasi ve ideolojik polemiklerden uzak, bilimsel ve teknik gereklere uygun ve sistematik olarak izlenebilmesini kolaylaştıracak araçların geliştirilmesi gerekiyordu. Bu izleme çalışmalarının uluslararası normlarla uyumlu ve sürdürülebilir olması için önceden izleme göstergelerinin geliştirilmesini; bu göstergelerin haritalama ve periyodik raporlama yoluyla değerlendirmesini sağlama amacı, bu projenin yol haritası oldu. Bu çabaların sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için gerekli olan kurumsallaşmanın başlangıç adımlarının atılması da bu projenin amaçları içinde yer aldı.

Türkiye’de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi, kendi faaliyet alanını tanımlarken toplumsal cinsiyete duyarlı hak temelli izleme yaklaşımını benimsedi. Proje, temel olarak, TCE için geliştirilmiş uluslararası norm ve standartların Türkiye’deki mevzuat, uygulama ve izleme politikalarına içerilmesini desteklemeyi; TCE ile ilgili sorun alanlarını haritalama çalışmaları ile raporlamayı; bu alanlara özgü izleme göstergeleri geliştirerek bağımsız, bilimsel ve ana-akımlaştırılmış bir izleme stratejisinin Türkiye’de kurumsallaşmasına katkıda bulunmayı; TCE’yi izleme alanında kamu-sivil işbirliğini ve bilimsel izleme kapasitesini geliştirmeyi hedefledi.

Proje Mart 2017 tarihinde uygulanmaya başlandı ve 24 aylık bir sürede tamamlanması planlandı. AB tarafından finanse edilen projenin yararlanıcı kurumu Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, sözleşme makamı Merkezi Finans ve İhale Birimi ve uygulayıcı kurumu Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği’dir. Projenin hedef grubunu cinsiyet odaklı sivil toplum örgütleri, hak temelli izleme yapan diğer sivil örgütler, ilgili diğer kamu kurumları, valilikler ve büyük şehir belediyeleri ve eşitlik birimi olan ilçe belediyeleri oluşturdu. Proje paydaşları ise Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK), Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), Kamu Denetçiliği Kurumu’dur (KDK).

Projenin amacı doğrultusunda seçilen on tematik alanda (kadınlara yönelik toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele, siyasal kararlara katılımı; eğitime, istihdama, din, spor, sağlık ve kentsel haklar/hizmetlere erişimde; medyada cinsiyetçilikle ve kadın/insan ticareti ile mücadelede toplumsal cinsiyet eşitliği) **haritalama raporları** ve **izleme göstergeleri** hazırlandı. Bunun yanı sıra, projenin çıktılarının ve ilgili alanlarda sayısız kaynak ve verinin kamu, sivil, bütün toplum kesimlerince ulaşılabilir olacağı **Cinsiyet Eşitliği İzleme Merkezi** kuruldu ve e-kütüphanesi ile birlikte kullanıma hazır hale geldi. On tematik alanda hazırlanan Haritalama Raporları ve özetleri ilgili okurlara sunulmak üzere elektronik kullanıma açıldı; Türkçe olarak basıldı; geniş özetleri de İngilizce ve Türkçe olarak yayınlandı. Hazırlanan Haritalama Raporları kapsamında geliştirilen 515 adet hali hazırda verisi olan veya verisine ulaşılabilen gösterge, 822 adet geliştirilmesi öngörülen gösterge olmak üzere toplam 1337 TCE izleme göstergesi, kullanılmak üzere kamuoyuna sunuldu.

Projenin önemli bir bileşeni de hazırlanan rapor verilerinin ve geliştirilen göstergelerin yerel düzeyde paylaşılabilmesi için seçilen pilot illerde yoğun bir çalışmayı gerçekleştirmesi oldu. Seçilen yedi pilot ilde toplumsal cinsiyete duyarlı hak temelli izleme eğitimi, haritalama raporları ve izleme göstergeleri eğitimi ve yerel eşitlik izleme eylem planı hazırlık atölyesi gerçekleştirildi. **Yerel Eşitlik İzleme Platformları** oluşturma ve sürdürme çalışmaları yapıldı. Pilot iller olan Adana, Ankara, İstanbul, İzmir, Kars, Gaziantep ve Trabzon’da yerellerde sunulan hizmetlerin cinsiyet eşitliğini gözetip gözetmediğini ölçmek, değerlendirmek ve izlemek amacıyla **Yerel Eşitlik İzleme Planları** hazırlandı ve bu çalışmaların tüm Türkiye’ye yaygınlaşması, geleceğe taşınarak sürekliliğinin sağlanması amacıyla da **Ulusal Eşitlik İzleme Planı** oluşturuldu.

Proje sonuçlarının uzun dönemde kalıcı olması, sürdürülebilir desteklerin varlığı ile olacaktır. Bu desteklerin de, proje çıktılarının geniş toplumsal kesimlerce kullanılır ve geliştirilir olması ile oluşacağına inanıyoruz.

Projenin gerçekleşmesinde sayısız kişi ve kurumun emeği var, bu katkılar olmasaydı bu proje hayata geçemezdi. Bu süreçte yoğun bir özveriyle çalışan proje ekibine, haritalama raporlarını ve göstergelerini uzun yorucu çalışmalarla tamamlayan uzmanlara, süreci baştan sona uyum içinde çalışarak yönetilmesine destek veren CEİD üyelerine çok teşekkür ederiz. Projenin merkezde ve yerelde sayısız çalışmasını gerçekleştiren CEİD yerel koordinatörleri, eğitim uzmanları projenin hayata geçirilmesini kolaylaştırdılar. Yerel İzleme Platformları çalışmalarına katılarak Yerel Eşitlik İzleme Planlarını hazırlayan kamu görevlileri ve sivil örgütlerin temsilcileri bu çalışmayı yerellerde hayata geçirdiler. Bu projenin bir başarısı varsa burada sayabildiğimiz ve sayamadığımız sayısız kişinin emeği sayesinde. Hepsine *Türkiye’de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi*’ne kattıkları değerler için içten teşekkürlerimizi sunarız.

Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği

Yönetim Kurulu

İÇİNDEKİLER

Önsöz	4
Tablolar Listesi.....	8
I. GİRİŞ	12
1. Tarihsel Perspektiften Uluslararası Belgeler	12
1.1 Medyada Kadının Yerinin ve Üretim Sürecindeki Rolünün Kısa Tarihi	12
1.2 Normların ve Standartların Belirlenmesi Sürecinde Uluslararası Belgeler.....	13
1.3 Birleşmiş Milletler (BM).....	14
İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	14
Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi	14
Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)	14
Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu	15
1.4 Avrupa Belgeleri	16
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	16
Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi.....	16
1.5 Normların Belirlenmesi	17
1.6 Standartlar.....	19
Pekin Deklarasyonu Ulusal Mekanizmalarla İşbirliği Stratejisi	20
Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi.....	21
İyi Örnek.....	22
II. TÜRKİYE'DE MEDYADA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİN MEVCUT DURUMU	23
Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun.....	24
Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun.....	24
Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu.....	25
Yayın Hizmeti Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik.....	25
Akıllı İşaretler Uygulama Esas ve İlkeleri	25
Yayıncılık Etik İlkeleri.....	25
Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü Mevzuatı	26
Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin İçin Alınacak Tedbirler Genelgesi	26
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çalışmaları.....	27
Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Çalışmaları	28
Türkiye Gazeteciler Cemiyeti.....	28
Türkiye Gazeteciler Sendikası.....	29

III. İLGİLİ POLİTİKALARIN HARİTALANMASI: POLİTİKA BELGELERİNİN İNSAN HAKLARI BELGELERİYLE UYUMUNUN TESPİTİ	32
IV. TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ ALANINDA KARMA ENDEKSLER, ULUSLARARASI KURULUŞLARIN SAĞLADIĞI VERİ KAYNAKLARI VE GÖSTERGELER	34
V. MEDYA ALANINDA İZLEME VE DEĞERLENDİRME	37
Gösterge Seti.....	37

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Mevzuatın İlişkili Norm Bazında Dökümü	30
Tablo 2: Kamu Kurum ve Kuruluşları İzleme	32
Tablo 3: Kadın ve TCE Temelli Örgütleri İzleme Raporu.....	33
Tablo 4: LGBTİ Örgütleri İzleme Raporu.....	33
Tablo 5: İlgili Endekslerin Listesi.....	36
Tablo 6: Türkiye’de Verisi Toplanmakta Olan ve Kullanılan Medya Alanına İlişkin Göstergeler.....	37
Tablo 7: Türkiye’de Kullanılması Önerilen Göstergeler	47

KISALTMALAR LİSTESİ

AA	Anadolu Ajansı
AB	Avrupa Birliği
AGİT	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
ASPB	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
ASŞ	Avrupa Sosyal Şartı
ASTS	Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesi
ATCEE	Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü
BİA	Bağımsız İletişim Ağı
BM	Birleşmiş Milletler
BM-İGE	Birleşmiş Milletler İnsani Gelişme Endeksi
BM-TCGDGE	Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyete Dayalı Gelişme Endeksi
BM-TCEE	Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitsizlik Endeksi
BYEGM	Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü
BTK	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
CEİD	Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği
CEDAW	Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
CŞMD	Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği
DB	Dünya Bankası
DEF	Dünya Ekonomik Forumu
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
EHS	Engelli Hakları Sözleşmesi
GKK	Gazetecileri Koruma Komitesi
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
İGR	İnsani Gelişme Raporları
İHD	İnsan Hakları Derneği
İHEB	İnsan Hakları Evrensel Beyanname
İPTG	İşgücü Piyasası Temel Göstergeleri
KADEM	Kadın ve Demokrasi Derneği
KAGİDER	Kadın Girişimcileri Derneği
Kaos GL	Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği
KDK	Kamu Denetçiliği Kurumu
KEFEK	Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu
KİHEP	Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı
KİH-YÇ	Kadının İnsan Hakları - Yeni Çözümler Derneği
KİKF	Kadınlar İçin Küresel Fon

KMİP	Küresel Medya İzleme Projesi
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KSGM	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
LGBT	Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transgender
LGBTİ	Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transgender, İnterseks
LGBTT	Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transseksüel veya Travesti
LGBTİQA+	Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transgender, İnterseks, Queer, Aseksüel, Agender, Aromantic
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MEDİZ	Kadınların Medya İzleme Grubu
MTM	Medya Takip Merkezi
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
PAB	Parlamentolar Arası Birlik
PMD	Parlamento Muhabirleri Derneği
PEGI	Pan-Avrupa Oyun Bilgi Sistemi
RTÜK	Radyo Televizyon Üst Kurulu
SHÇEK	Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCE	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
TGC	Türkiye Gazeteciler Cemiyeti
TGS	Türkiye Gazeteciler Sendikası
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TİKA	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UGF	Uluslararası Gazeteciler Federasyonu
UDHB	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNDESA	Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İlişkiler Departmanı
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

Kurum İsimleri Konusunda Bilgilendirme

Bu raporun yazılması aşğıdaki kararnamelerden önce tamamlandığı için kurumların isimleri ilgili değişiklikleri yansıtmamaktadır. 703 Sayılı “Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” 9 Temmuz 2018 Tarihli ve 30473 Sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır. Kararname ile bazı bakanlık ve kurumların teşkilat yapıları ile görevleri değiştirilmiştir.

10 Temmuz 2018 Tarih ve 1 Numaralı “Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi” ve 15 Temmuz 2018 Tarih ve 4 Numaralı “Bakanlıklara Bağlı, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi” ile bazı bakanlık ve kurumların teşkilat yapıları ile görevleri değiştirilmiştir.

Değişiklik yapılan bakanlık ve kurumlar aşğıda listelenmektedir:

- Avrupa Birliği Bakanlığı kapatılarak, Dışışleri Bakanlığı bünyesinde Avrupa Birliği Başkanlığı kurulmuştur.
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Kalkınma Bakanlığı birleştirilmiş ve ismi Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı şeklinde değiştirilmiştir.
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Ekonomi Bakanlığı birleştirilmiş ve ismi Ticaret Bakanlığı şeklinde değiştirilmiştir.
- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı birleştirilmiş ve ismi Tarım ve Orman Bakanlığı şeklinde değiştirilmiştir.
- Maliye Bakanlığı’nın ismi Hazine ve Maliye Bakanlığı şeklinde değiştirilmiş ve Başbakan Yardımcılığı’na bağlı Hazine Müsteşarlığı yeni yapılanmada Hazine ve Maliye Bakanlığı çatısı altına geçmiştir.
- Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının yeni adı ise Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı olmuştur.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı birleştirilmiş ve ismi Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı şeklinde değiştirilmiştir. 4 Ağustos 2018 Tarih ve 15 Numaralı “Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi” ile Bakanlığın ismi Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olarak değiştirilmiştir.

I. Giriş

Toplumsal cinsiyet eşitliği, temel bir insan hakkı olarak en temel uluslararası belgeler, sözleşmeler ve taahhünamelerde yer almaktadır. Sözü geçen belgelere taraf olan devletler de toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması konusunda taahhütte bulunmuş olmaktadır. Türkiye de imzaladığı bu metinler aracılığıyla birçok alanda bu yükümlülüğün altına girmiştir. Dünyada ve Türkiye'de de medya alanı, başka birçok konuda olduğu gibi, cinsiyet eşitsizliklerinin yoğun olarak yaşandığı bir alandır.

Bu raporun amacı, temel bir insan hakkı olan cinsiyet eşitliğinin hem medya sektöründe, hem de medya çıktılarında nasıl deneyimlendiğini ve medya alanında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için yapılan uluslararası ve yerel çalışmaların neler olduğunu belirlemektir. Hedefi ise medya sektöründe toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve medya çıktılarının bu yönde bir eşitliğin sağlanması için kullanılması amacıyla üretilen politikaların ve yapılan eylemlerin sonuçlarının belirlenen göstergelerle izlenmesidir. Araştırmada haber medyası olarak nitelendirilen haber içeriği üreten medya örgütleri ve çıktılarına odaklanıldı. Bu hedef doğrultusunda, Türkiye için geçerli olabilecek göstergeler geliştirildi. Bu göstergelerin dökümü neticesinde ortaya çıkan sonucun, medya alanında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için geliştirilecek mevzuata katkı yapacağı düşünülmektedir. Alandaki tarihsel gelişim süreci ve mevcut eksikliklerin ortaya konulması, sivil örgütlerin bu yöndeki hak talepleri için de rehber olabilecektir.

1. Tarihsel Perspektiften Uluslararası Belgeler

1.1. Medyada Kadının Yerinin ve Üretim Sürecindeki Rolünün Kısa Tarihi

Kadınların hem medyada aktif olarak, yani içerik üretici ve yönetici olarak bulunmalarının hem de medya içeriklerinde yer alma biçimlerinin tarihi, medyadaki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin de tarihidir.

Medya, teknolojinin gelişmesi, iletişim ve ulaşım olanaklarının artmasına bağlı olarak Sanayi Devrimi'yle birlikte kitleleşmeye başladı. Haber medyası dediğimiz, gazete ve dergi formatındaki süreli yayınlar ve ilerleyen yıllarda da elektronik yayınlar, hak taleplerinin, özgürlükçü hareketlerin, siyasi ve muhalif örgütlenmelerin temsil arayışlarında ve kamuoyu baskısı oluşturma çabalarında önemli birer araç oldular. Bunun yanında medya, enformasyon akışı ve farkındalık yaratma, motive etme gibi işlevleri nedeniyle toplumsal mücadelelerde stratejik önemi olan bir araç haline de geldi. Medyanın bilgilendirici ve manipüle edici işlevi, toplulukları yönlendirme, halkları yönetme sürecinde iktidar sahipleri tarafından fazlasıyla kullanıldı.

İktidar sahipleri (hem siyasi hem ekonomik iktidarı ellerinde tutanlar) medyayı da tekellerine almak için tarih boyunca çaba harcadılar. Medyanın demokrasinin önemli unsurlarından biri olduğuna inanan kesimler ise kamunun bilme hakkı, haber alma hakkı, ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü gibi kavramları kullanarak, medyanın geniş kitlelerin tarafsız ve nesnel bir dünya bilgisine ulaşması ve kendi sesini duyurması için mücadele ettiler. Birtakım evrensel nitelikli hukuki düzenlemeler, ifade ve basın özgürlüğü ile iletişim hakkının korunmasını güvenceye alarak, demokrasinin ve çoksesliliğin tesis edilmesinde koruyucu önlemler almış oldular. Bunlardan en önemlisi Birleşmiş Milletler (BM) tarafından hazırlanan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

(İHEB) belgesidir. Daha sonra Avrupa kıtasındaki uluslararası hukuk mevzuatında da bu hak ve özgürlüğe ilişkin benzer düzenlemeler yapıldı.

Ancak, basın ve ifade özgürlüğü ile iletişim hakkının genel bir kazanım olması tek başına yeterli değildi. Özgür basın, ayrımcılığa, nefret söylemine maruz kalanların, ötekileştirilenlerin, temsil edilemeyenlerin veya eşit ve adil bir şekilde temsil edilemeyenlerin taleplerine ve beklentilerine yanıt vermeliydi. Basın kuruluşlarının ticari nitelikleri, rekabetçi bir piyasada var olmaları ve ayrıca, yıllar boyunca içeriklerin cinsiyetçi bir yayın politikasıyla oluşturulmaları bu talep ve beklentilerin hayata geçirilmesini zorlaştırdı. Ayrımcılık karşıtı ve hak temelli hareketlerin en fazla dirençle karşılaştığı alanlardan biri yayıncılık piyasasıydı.

Kadın hareketinin eşitlik ve hak taleplerine dayalı birinci dalgası, tüm siyasi oluşumlar gibi sesini duyurmak için kitle iletişim araçlarına, özellikle de dönemin temel kitle iletişim araçları olan gazete ve dergilere ihtiyaç duydu. Mevcut yayın organlarında yer bulmalarının zor olduğunu fark ettiklerinde, kendi yayınlarını çıkardılar. Manifesto niteliğindeki içerikleriyle bu yayınlar, eşit işe eşit ücret, seçme ve seçilme hakkı, kamusal alanda temsil gibi konulara yoğunlaşıyorlardı. Kadın hareketinin sınıf mücadelesiyle birleştiği örneklerde, sosyalist feministlerin hak mücadeleleri, kimi zaman yer altında sürdürülen basın-yayın faaliyetleriyle gerçekleştirildi. İkinci ve üçüncü dalga feminizm, birincisinden farklı olarak, medyada sesini daha fazla duyurabilirdi. Eşitlik talepleri özgürlük talepleriyle yer değiştirmeye başladıkça hâkim medya içeriklerinde eleştirel bir yaklaşımla temsil edilen kadın hareketi, taleplerini daha çok, kendi çıkardığı dergilerle dile getirdi. Dergicilik, tüm dünyadaki kadın hareketinin tamamlayıcı parçasıydı.

Hem medyadaki istihdam politikalarında hem içerik üretiminde hem de medyada temsil konusunda eşitlik temelli bir düzenin hâkim kılınması için mücadele eden kadınlar, artık eskisinden daha güçlüydüler ve birçok kazanım elde ettiler. Ancak, yukarıda bahsettiğimiz rekabetçi yapı ve sektörün cinsiyetçi geleneği, elde edilen kazanımların istenilen düzeyde olmasını engellemektedir. STK’ların çalışmalarıyla yapılan medya izlemeleri, halen cinsiyetçi ve ayrımcı yapının baskın olduğunu göstermektedir.

1.2 Normların ve Standartların Belirlenmesi Sürecinde Uluslararası Belgeler

Medya alanı ile ilgili temel özgürlük arayışları, basın ve ifade özgürlüğü temelli yürütülmüştür. Bu konudaki temel metinlerden biri İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’dir. Ek olarak Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği (AB) düzeylerinde de uluslararası metinler mevcuttur. Bu metinlerde, ifade özgürlüğü, temel bir insan hakkı olarak tanımlanır. Basın özgürlüğü tartışılırken asıl motivasyon, medyanın, yani kitle iletişim araçlarının devlet veya herhangi bir çıkar grubu tarafından denetim altına alınmamasını sağlamaktır. Çokseslilik bunun ardından gelen hedeftir. Bütün bu mücadele, kamunun bilme hakkına dayandırılır. Ancak, medyada Toplumsal Cinsiyet Eşitliği’ne (TCE) dair bir düzenleme, çok uzun yıllar herhangi bir evrensel veya yerel sözleşmeye, beyannameye vb. girememiştir. Bunun sebebi, bizatihi cinsiyet eşitliğinin uluslararası düzeyde kabul görmesinin görece yeni bir durum olmasıdır.

TCE ve medya ilişkisine yönelik düzenlemeler, genellikle Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin içine gömülü olarak yer almaktadır. Ulusal nitelikli çeşitli belgeler ve yasal düzenlemelerde de medya ve toplumsal cinsiyet ilişkisine dolaysız göndermeler yapılması henüz çok yeni ve sınırlıdır. Bunlar daha çok kadına yönelik şiddet bağlamındadır. Medyadaki yaygın ayrımcılık, temsil krizi, ötekileştirme ve nefret söylemine dair yaygın bir farkındalıktan bahset-

mek ise çok zor görünmektedir. Öte yandan medyada istihdam edilen kadınların eşitlik ve hak talepleri de herhangi bir özel düzenlemeye tabi değildir. İstihdam ve haklar konusundaki mücadeleler daha kapsamlı metinlere referansla yapılabilmektedir.

1.3 Birleşmiş Milletler (BM)

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

En önemli insan hakları belgesi olan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Kuruluş Anlaşması’nı 1945’te imzalayan Birleşmiş Milletler (BM) tarafından hazırlanmıştır. Eşitlik ve ayrımcılık yapmama, herkes için insan haklarına ve özgürlüklerine saygı gösterilmesi Kuruluş Anlaşması’nda yer almıştır. Anlaşmaya taraf olan devletler de bu ilkeleri benimseme, kendi yasalarını bu ilkelerle uyumlu hale getirme ve bu ilkelerin uluslararası alanda yaygınlaşmasına katkıda bulunma sorumluluğunu kabul etmiştir. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 1948’de BM Genel Kurulu’nda kabul edilmiştir. 1. maddesi “Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar” ifadesiyle cinsiyet eşitliğini diğer bütün alanlarla birlikte garanti altına almıştır. Ayrıca herkesin, garanti alınan haklardan özgürce ve herhangi bir ayrımcılığa uğramadan yararlanması şart koşulmaktadır. Ancak, bu ilk metin kadınların hak ve eşitlik taleplerine tam olarak karşılık veremediği için bu doğrultudaki taleplerle şekillenen Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi 1979’da BM Genel Kurulu’nda kabul edilmiştir.

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi

Bu sözleşme, BM Genel Kurulu’nda 1966’da kabul edilmiş ve 1976’da yürürlüğe girmiştir. Sözleşmenin genel hükümler başlığı altındaki 2. maddesi “Sözleşmeye taraf devletler, bu sözleşmede beyan edilen hakların ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya diğer bir fikir, ulusal veya toplumsal köken, mülkiyet, doğum gibi her hangi bir statüye göre ayrımcılık yapılmaksızın kullanılmasını güvence altına almayı taahhüt ederler” ifadesini içermektedir. Böylece de sözleşmenin iç hukukta uygulanması ve ayrımcılık yasağı vurgulanmıştır. Sözleşmenin asıl toplumsal cinsiyet eşitliği vurgusu ise, 3. maddede yer almaktadır. Kültürel yaşama katılma hakkının garanti altına alındığı 15. madde ise, kitle iletişim araçlarına erişim ve onları kullanabilecek medya okuryazarlığı becerileriyle, düşüncenin söz ve yazıyla ifade edilme hakkını ve haber alma hakkını içerdiği için medyada toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi’ni önemli kılmaktadır. Türkiye sözleşmeyi 2000’de imzalamıştır.

Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)

Kadının Statüsü Komisyonu, 1947’de BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi bünyesinde kurulmuştur ve ayırım gözetmeden bütün kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın hayatın her alanından tasfiye edilmesini benimseyen bir komisyondur. Kopenhag’da düzenlenen ikinci konferansta, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) metni hazırlanıp imzaya açılmış ve 20 üyenin imzasıyla da 1981’de yürürlüğe girmiştir. Kadınlara yönelik eşitsizliklerin sadece yasalarda değil gerçek hayatta da ortadan kaldırılması CEDAW’da bağlayıcı hüküm haline getirilmiştir ve bunun bizatihi devletlerin sorumluluğunda olduğu da belirtilmiştir. CEDAW İhtiyari Protokol ile taraf devletlerin CEDAW’ı ihlal etmeleri durumunda, kişilere ve gruplara CEDAW Komitesi’ne başvuru hakkı tanınmaktadır. Sözleşme, her türlü ayrımcılığın ve eşitsizliğin kaldırılmasına ve temel insan haklarına ve özgürlüklerine ilişkin düzenlemeleri içermesi bağlamında, iletişim hakkını ve ifade özgürlüğünü de kapsamaktadır. CEDAW İhtiyari Protokolü, Türkiye tarafından 30 Temmuz 2002 tarihinde onaylanmış, 29 Ocak 2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Medya ve toplumsal cinsiyet ilişkisi bağlamında bakıldığında ise, temsil, iletişim hakkı gibi konular somut olarak yer alamasa da CEDAW’da medya ile ilişkilendirilebilecek maddeler vardır. Bunlardan biri çalışma hayatına katılımın düzenlendiği maddedir. Diğerleri ise kültürel hayata katılımı teşvik eder niteliktedirler:

Madde 11: Taraf devletler, istihdam alanında kadınlara karşı ayrımı önlemek ve kadın-erkek eşitliği esasına dayanarak eşit haklar sağlamak için özellikle aşağıda belirtilen konularda bütün uygun önlemleri alacaklardır.

Madde 3: Taraf Devletler, kadınların tam olarak gelişmelerini ve ilerlemelerini sağlamak üzere, erkeklerle eşitlik temeline dayanan insan haklarını ve temel özgürlüklerini güvence altına almak ve kullanmalarını sağlamak amacıyla, mevzuat çıkarmak da dahil her alanda ve özellikle siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda gerekli her türlü tedbiri alır.

Madde 5: Taraf Devletler, aşağıdaki konularda gerekli tedbirleri alırlar:

a) Her iki cinsten birinin aşağı veya üstün olduğu veya erkekler ile kadınların basmakalıp rollere sahip oldukları düşüncesine dayanan bütün önyargılar ve gelenekler ile her türlü uygulamayı tasfiye etmek amacıyla erkeklerin ve kadınların sosyal ve kültürel davranış tarzlarını değiştirmek.

Madde 7: Taraf Devletler, ülkenin siyasal ve kamusal yaşamında kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etmek için gerekli her türlü tedbiri alır ve özellikle kadınların erkeklerle eşit şekilde aşağıdaki haklarını güvence altına alır.

Madde 14: 2/h- Özellikle konut, sağlık, aydınlanma, içme suyu, ulaşım ve iletişim hizmetleriyle ilgili yeterli yaşam standartlarından yararlanma hakkı.

Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu

1995 tarihinde Pekin’de gerçekleştirilen Dördüncü Dünya Kadın Konferansı’nda kabul edilmiş ve BM Genel Kurulu’nun 15 Eylül 1995 tarihindeki 16. kurul toplantısında onaylanmıştır. Pekin Deklarasyonu, taraf hükümetleri, kadının güçlendirilmesi ve ilerlemesi, kadın-erkek eşitliğinin artırılması, toplumsal cinsiyet perspektifinin politika ve programlara yerleştirilmesi konularında hükümetleri yükümlü kılmakta ve Eylem Platformu’nun hayata geçirilmesini öngörmektedir. Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu’nda hükümetler, 12 kritik alanda stratejik eylemler yapmaya çağılmaktadır. Medya, ilk kez, Pekin Deklarasyonu Eylem Platformu tarafından stratejik bir alan olarak tanımlanmıştır. Bu deklarasyonda, o zamana kadarkilerden farklı olarak, medya alanında belirlediğimiz ‘güçlenme’ normuna hizmet eden kadınların medyada karar alıcı pozisyonlarda yer alıp, kendilerini ifade edebilecekleri medyalara sahip olmaları gerekliliği vurgulanmıştır. Deklarasyonda medyayla ilgili önemli kısımlar şunlardır:

Hükümetler:

- (a) Medyanın bütün alanlarına ve düzeylerine eşit ulaşabilmelerini sağlamak ve yaygınlaştırmak için kadınların eğitimini, öğrenimini ve istihdamını desteklemek;
- (b) Dikkat ve eylem gerektiren alanları belirlemek için kadın ve medyanın bütün alanlarında araştırmaları desteklemek ve cinsiyete dayalı bakış açısı yerleştirmek amacıyla halihazırdaki medya politikalarını gözden geçirmek;
- (c) Yönetim, programlama, eğitim, öğretim ve araştırma dahil kadınların medyaya tam ve eşit katılımlarını yaygınlaştırmak;
- (d) Kadın ve erkeklerin, özel, devlet veya kamusal medyaya bağlantılı olanlar dahil, bütün danışma, idare, düzenleme ve izleme organlarına atanmasında, cinsiyetler arası denge oluşturmayı hedeflemek;
- (e) İfade özgürlüğünün izin verdiği ölçüde, kadının ihtiyaç ve düşüncelerinin gerektiği gibi ele alınmasını sağlamak amacıyla, bu organları, kadınlar için ve kadınlar tarafından hazırlanan programların sayısını artırmaya teşvik etmek;
- (f) Elektronik ağlar ve diğer yeni iletişim teknolojileri dahil, kadınların medya ağlarını uluslararası ve diğer düzeylerde bir bilgi dağıtma ve görüş alışverişinde bulunma aracı olarak kabul etmek ve teşvik etmek ve bu amaçla medyaya ilişkin bütün alanlarda ve iletişim sistemlerinde faaliyet gösteren kadın gruplarını desteklemek;
- (g) Ulusal medyadaki programların, yerli halkın çeşitli kültürleri ve ulusal yasalar çerçevesinde sosyal ve eğitime ilişkin konuların gelişimi hakkında bilgi yayarak yaratıcı bir biçimde kullanılmalarını sağlamak amacıyla araçlar ve ödüller oluşturmak ve teşvik etmek;
- (h) Medyanın özgürlüğünü ve bunu takiben ulusal yasalar çerçevesinde korunmasını garanti altına almak ve ifade özgürlüğüne uygun olarak medyanın kalkınmaya ve sosyal konulara olumlu ilgisini teşvik etmek;

Ulusal ve uluslararası medya sistemleri:

Medya ve uluslararası iletişim sistemlerinin, kadınlara ilişkin dengeli ve farklı imajlar yaymasını sağlayacak ve kadınlarla erkeklerin prodüksiyon ve karar alma süreçlerine katılımlarını artıracak, ifade özgürlüğüne uygun, gönüllü ve diğer türden düzenleyici mekanizmalar geliştirmek.

1.4 Avrupa Belgeleri

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Avrupa Konseyi'nde 1950 yılında kabul edilen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS), konseye üye ülkelerde temel insan hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınmasını hedeflemiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, kadın-erkek eşitliğinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde yer alan en temel ilkelerden biri olduğuna hükmetmiştir. Türkiye, AİHS'i 1954'te onaylamıştır. Ancak sözleşmenin vazgeçilmez parçası olan AİHM'e bireysel başvuru hakkını 1987'de, AİHM'nin zorunlu yargı yetkisini de 1990'da kabul etmiştir.

Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde madde 10'da yer alan 'haber alma ve ifade özgürlüğü' ilkesi çerçevesinde hazırlanmıştır ve uluslararası bir sözleşme niteliğindedir. Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi'nin amacı, sınır ötesi televizyon yayınlarının belirlenen ortak kurallara uygun olarak, taraf devletler arasında serbestçe dolaşabilmesini sağlamak ve üye devletler arasında televizyon yayıncılığı alanında ilke, esas ve uygulamalarda birlik ve beraberliği kurmaktır. Sözleşmeye genel olarak bakıldığında, ifade özgürlüğünün demokratik toplumun temel ilkelerinden ve toplumun ilerlemesi, kişinin gelişmesi için temel koşullardan birini oluşturduğunu dikkate aldığı görülmektedir. Buna göre Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi'nin, Avrupa

İnsan Hakları Sözleşmesi'ne dayandırıldığı açıktır. Türkiye sözleşmeyi 1992'de imzalamıştır ve 1 Mayıs 1993'te de onaylanmıştır.

1.5 Normların Belirlenmesi

Sözü geçen belgeler, bizim alanımız açısından 4 temel norma dayalı olarak düzenlemeler yapmaktadır:

Eşitlik/toplumsal cinsiyet eşitliği: a) hukuki eşitlik, b) fiili eşitlik, c) dönüştürücü eşitlik.

Ayrımcılık yasağı: a) doğrudan ayrımcılık yasağı, b) dolaylı ayrımcılık yasağı, c) fiili eşitsizliklerin üstesinden gelmek üzere geçici özel önlem alınması, d) çoklu ayrımcılıkların göz önünde tutulması.

Temsil Güçlenme

- **Eşitlik normu**, yukarıda da sıraladığımız uluslararası nitelikteki, yaptırımı olan veya tavsiye niteliğindeki tüm metinlerin temelini oluşturmaktadır. İnsan hakları konusunda tarih içinde alınan merhale, eşitlik ilkesinin tartışma konusu edilmesini bile meneder. Uygulamada ise her alanda eşitlik ihlallerine çok sık rastlanılmaktadır. Söz konusu metinlerde eşitliğin tesis edilmesi gerektiği vaaz edilen temel alanlar ırk, din, dil, politik görüş, sosyal köken, etnik kimlik ve benzerleridir. Bunlar içinde cinsiyet de yer almaktadır.

Hukuki eşitlik (aynılık eşitliği): farklılık eşitliği ve dönüştürücü eşitlik olarak üç alt kategoriye ayrılır.

Hukuki eşitlik (aynılık eşitliği): Yasalar önünde eşitlik anlamına gelir. Cinsiyet kimliklerini kadın ve erkek olmak üzere ikili kategori üzerinden kuran bu eşitlik türü, kadınların fiili eşitsizliklere maruz kaldığını dikkate almaz. Birinci dalga feminist hareketin kazanımları doğrultusunda bakıldığında eşitlik konusunda önemli bir merhale olmakla birlikte, zaman içinde eleştiriye maruz kalmıştır.

Farklılık eşitliği (fiili eşitlik): Bu eşitlik anlayışında, kadın ve erkek yasalar önünde yine eşittir. Ancak ilkinden farklı olarak, her iki cinsi aynı kabul etmez. Yine ikili bir cinsiyet kategorisi üzerinden işler. Ataerkinin yol açtığı eşitsizlikleri görür ve onların iyileştirilmesine yönelik politikaları zorunlu sayar. Ancak, bu iyileştirme dönüştürücü bir hamleyi değil, kadını koruyan, avantajlı kılan pozitif ayrımcılık, kota uygulamaları gibi mekanizmalarla sağlanmaya çalışılır.

Dönüştürücü eşitlik: Bu eşitlik anlayışı, toplumsal yapıda, iktidar mekanizmasında kökten bir dönüşüm olmadan cinsiyetler arası eşitliğin gerçek anlamda kurulamayacağı savını geliştirmiştir. Dışsal destekler ve müdahalelerin cinsiyet eşitsizliği sorununu geçici ve yüzeysel olarak çözebileceğini, normların dönüştürülmesinin tam anlamıyla eşitlik arayışına çözüm olabileceğini savunur.

- **Ayrımcılık yasağı normu**, birbirinden farklı her birey arasında (hatta insanlarla diğer canlılar arasında) var olan, eşit muamele görme durumunu tanımlar. Ayrımcılık yasağının birkaç boyutu vardır. **Doğrudan ayrımcılık**, yine kadın-erkek olmak üzere iki cinsiyet kategorisi üzerinden ilerleyerek, kadınların dezavantajlı olduğu, erkeklerden farklı ve olumsuz muamele gördüğü her durumu tanımlar. Medya sektörü bağlamında ele alacak

olursak, kadınların bedenlen dayanıksız ve duygusal yaradılışlı oldukları iddiasıyla gazetecilik mesleğine, özellikle de muhabirliğe uygun bulunmamaları doğrudan bir ayrımcılık türüdür.

Dolaylı ayrımcılık ise yine bu ikili kategori içinde, kadınlarla erkekler arasındaki eşitsiz güç ilişkilerini görmezden gelen, cinsiyet körü diyebileceğimiz bir ayrımcılık türüdür. Hukuki mevzuatta, devlet politikalarında vb. herhangi bir ayrımcı ibare, karar bulunmazken, fiili olarak ayrımcılığın söz konusu olması dolaylı ayrımcılıktır. Dolaylı ayrımcılık, pozitif ayrımcılık ile kadınlar için kotalar belirleyerek aşılımaya çalışılmaktadır genellikle. Ancak, medya alanını özel sektör denetlediği ve elinde tuttuğu ve özel sektör de rekabetçi bir yapıya dayandığı için medyada kadın kotası ile ilgili öneriler ve çalışmalar uygulamada karşılık bulamamaktadır.

Çoklu ayrımcılık, bir kişinin birden fazla nedenle ayrımcılığa maruz kalması olarak tanımlanabilir. Kadınlar, biyolojik cinsiyetlerinden dolayı ayrımcılığa uğrarlar ama bu tür ayrımcılığın ötesine sınıfsal, etnik, kültürel, dini, politik aidiyetleri dolayısıyla da ayrımcılığa uğrarlar ya da maruz kaldıkların şiddetin derecesi ve çeşidi artar. Son yıllarda, LGBTİ’lerin uğradıkları çoklu ayrımcılık da eşitlik normlarından söz edilirken dillendirilmesi gereken bir sorundur. Engelli olmak da bu saydıklarımızın dışında bir ayrımcılık uygulanmasına sebep olabilmektedir.

Medya alanında ayrımcılık, yukarıda aktarılan uluslararası belgeler çerçevesinde ‘Temsil’ kavramıyla birlikte ele alınmalıdır. Bir başka ifadeyle medyada ayrımcılık yasağı cinsiyet, ırk, cinsel yönelim vb. konularda ayrımcı olmayan, stereotipleri kullanmayan, kadını aşağı göstermeyen bir şekilde temsil edilmesini ifade etmektedir.

- **Temsil normu**, bireyin kamusal alanda, sahip olduğu kimlikle özgürce ve eşit biçimde var olabilmesi, muhatap alınması, ifade özgürlüğüne sahip olması biçiminde özetlenebilir. Bunun yanında, kişi hakkında haksız ithamlar ve kötü şöhret yaratacak söz ve eylemlerden kaçınılmalı, masumiyet karinesi ihlal edilmemelidir. Bu bağlamda kadınların ve LGBTİ’lerin anaakım medyada yer bulabilmeleri, olumsuz (suçla, mağduriyetle ve cinsel obje haline getirilmekle) örnekler söz konusu olduğunda gerçekleşebilmektedir. Bu, hem seçilen konular, kullanılan görsel malzeme, hem de söylem, dil ve üslup aracılığıyla mümkün hale gelmektedir. Ayrımcılığın, ön yargıların, yerleşik değerlerin ve eşitsizliğin medya metinleri aracılığıyla doğallaştırılıp yeniden üretilmemesi için medyada ayrımcı dilin, eşitlikçi olmayan çekim açılarının ve sinematografik dilin sonlandırılması konusundaki uyarılar ve bu alandaki yaptırımlar yakın zamanlara gerçekleşmiştir. Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi, Avrupa Konseyi Siber Suçlar Sözleşmesi, Ekonomik Sosyal Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, temsilde eşitliği garanti altına almaya yönelik maddeler içermektedir. Benzer şekilde Pekin Deklarasyonu ve CEDAW, medyada temsil normuna kaynak olan uluslararası belgelerdir.
- **Güçlenme normu**, kadınların ve LGBTİ’lerin ekonomik kaynaklara erişim, siyasal katılım, karar alma süreçlerinde yer alma konusunda imkânlarla sahip olmaları anlamına gelmektedir. Kurumsal bir desteğe ihtiyaç duymadan, kamusal ve özel alanda görünür olmaları, kendilerini ifade edebilmeleri ve mülkiyet edinebilmeleridir. Bununla ilgili düzenlemeler, eşitlik ve ayrımcılık yasağı ile kıyaslandığında daha yeni tarihlidir ve büyük ölçüde hak mücadelelerinin kazanımıyla mümkün olmuştur.

Medya alanında güçlenme, eksik temsilin veya olumsuz temsilin söz konusu olduğu anaakım medya içeriklerini dönüştürebilmek ya da alternatif yayıncılık faaliyetleriyle temsilde toplumsal cinsiyet eşitliğini hâkim kılmakla mümkün olabilecektir. Anaakım medyaya nüfuz etmek her dönem zor olduğu için, alternatif yayıncılık aracılığıyla eşit temsil ve ayrımcılık karşıtı bir içerik üretmek, güçlenmenin yollarından biri olarak görülmektedir. Bu konuda STK'lar hak temelli diğer kuruluşlar kayda değer çalışmalar yapmaktadırlar. Pekin Deklarasyonu'nun 183. başlığının f bendinde, kadınların medya ağlarının tanınması ve desteklenmesi öngörülmektedir.

Güçlenme normunun bir uzantısı da erişimdir. Politika belgelerinde ve düzenlemelerde iletişim teknolojilerine ve bu teknolojiler dolayısıyla üretilen/dağıtılan içeriğe erişim önemsenmektedir.

Medya okuryazarlığı ve yeni medya okuryazarlığı ile eleştirel medya okuryazarlığı seferberliğinin hız kazanması, erişim normunun toplumsal cinsiyet eşitliği için de önemli olduğunun anlaşılmasıyla birlikte olmuştur. Pekin Deklarasyonu'nun 183. başlığının a bendi, kadınların medyanın bütün alanlarına ulaşabilmeleri için eğitim ve öğretimin önemine vurgu yapmıştır. Aynı şekilde CEDAW da (md. 14), kadınların iletişim hizmetlerinden yararlanmalarını öngörür. BM Ekonomik ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin öngördüğü "kültürel yaşama katılma hakkı" da kitle iletişim araçlarına (haber medyasının yanı sıra, sinema, tiyatro, sosyal medya vb.) erişim ve bunlardan yararlanmak konusunda bilgi ve beceri sahibi olmayı gerektirmektedir. Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi'nde bu yönde ibareler bulmak mümkündür.

AB bünyesinde özerk bir kuruluş olan Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü (EIGE) de 2016 tarihli *Gender and Digital Agenda* başlıklı raporunda, özellikle yeni iletişim teknolojilerine erişimdeki kadın-erkek eşitsizliğinin giderilmesi ve bu teknolojilerin kullanımının kadınların güçlenmesine katkısına vurgu yapmıştır. Diğer taraftan İstanbul sözleşmesi Bölüm III - Önleme, madde 12 ve 17'de "iletişim araçlarına erişim ve bu araçlar dolayısıyla kadınların güçlenmesi" ifadeleri yer bulmuştur.

1.6 Standartlar

İnsan hakları belgeleri ve toplumsal cinsiyet eşitliğini düzenleyen uluslararası belgelerde, diğer alanlarda olduğu kadar belirgin stratejik düzenlemeler, sınırları belli, sayısal ve oransal ölçütler getiren standartlar medya alanı için geliştirilmemiştir. Bunun en önemli sebebi, medyanın rekabetçi bir piyasa içinde yer alıyor oluşu ve büyük ölçüde kurumsal denetimden uzak bir işleyişi bulunmasıdır. Örneğin, siyasal katılım alanında geliştirilen kadın kotası medya alanında geliştirilmemiştir; sağlık alanını düzenleyen yasal zorunluluklar, medya alanında geçerli olamamıştır.

Buna rağmen, 20. yüzyılın ilk yarısından itibaren dikkat çekici biçimde artan medya alanında toplumsal cinsiyet eşitliğini anaakımlaştırma çabaları karşılığını yasal düzenlemelerde ve insan hakları belgelerinde bulmuştur. Standart geliştirme biçiminde olmasa da medya alanında hükümetlere, medya kuruluşlarına ve bu alanda faaliyet gösteren STK'lar, meslek örgütleri ve hak temelli örgütlere tavsiye niteliğindeki kararlar, yol gösterici ve reforme edici eylem planları çalışmamızın standart ve göstergelerini belirlemede kullanılmıştır.

Medyada istihdam ve karar mekanizmalarına katılımdaki eşitsizliklerin önlenmesi için yapılması gereken temel düzenlemeler, yönetim kademelerinde kadın ve LGBTİ'lerin de erkeklerle eşit oranda yer alabilmeleri ve "cam tavan etkisi" olarak adlandırılan bu kademelere yükselmenin

önündeki görünmez engellerin ortadan kaldırılmasıdır. Medya alanında yönetim kademesindeki kadın ve erkek sayısını belirlemek; cam tavan etkisini ortadan kaldırmak için önlem alan medya kuruluşlarının var olup olmadığını saptamak, bu konuda standartlar geliştirilmesi için gereklidir. Bu konuda Pekin Deklarasyonu önemlidir.

Tüm uluslararası metinler içinde medyayı ilk kez stratejik bir alan olarak tanımlayan 1995 tarihli Pekin Deklarasyonu’nun 183. başlığı, “medyada kadınların karar alıcı konumda yer almaları”nı, alanda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için bir öneri olarak getirmektedir. Bunun yanında, aynı başlığın bir bendi bu yönde düzenleme öngörmektedir:

- d) Özel veya devlet veya kamusal medyayla bağlantılı olanlar dâhil tüm danışma, idare ve düzenleme, izleme organlarına atamalarda, cinsiyetler arası denge oluşturmayı hedeflemek.

Ulusal ve uluslararası medya sistemlerine yönelik düzenlemede de benzer bir konuya vurgu yapılmaktadır. Burada, karar alma süreçlerine katılımın, ayrımcılık yasağı konusunda da yol alınmasını sağlayacağı görülmektedir:

- d) Medyanın kadının dengeli ve klişeleşmiş olmayan imajlarına yer verilmesini sağlamak için kadınların mesleki standartlar ve idari kuralların veya diğer iç işleyişine ilişkin mekanizmaların geliştirilmesine katılmalarını teşvik etmek.

Pekin Deklarasyonu Ulusal Mekanizmalarla İşbirliği Stratejisi

Medya, hükümet dışı kuruluşlar ve özel sektör tarafından, uygun olduğunda kadının ilerlemesine yönelik ulusal mekanizmalarla işbirliği yaparak;

- **(a bendi)** Cinsiyet eşitliğini kadınla erkeğin aile içinde, klişeleşmiş olmayan cinsiyet rollerini vurgulayan, şiddetin tüm türlerini reddeden, çocuk tacizini ortadan kaldırmayı hedefleyen bilgiler yayan medya kampanyaları yoluyla aile sorumluluklarının eşit paylaşımını yaygınlaştırmak.
- **(b bendi)** Özellikle genç kadınlara model oluşturması için, anne, eş, meslek sahibi kadın, yönetici ve girişimci olarak iş ve aile sorumluluklarını dengelemeye ilişkin tecrübeler dahil, başarılı kadınlarla ilgili medya materyalleri hazırlamak.
- **(c bendi)** Kadınların insan haklarına ilişkin bilgi yaymak. Bunun için kampanyalar düzenlemek.
- **(d bendi)** Kadınlara ve konularına ilişkin bilgi yaymak için alternatif medya gelişmesi ve iletişim araçlarının kullanılmasını desteklemek ve finanse etmek.
- **(e bendi)** Cinsiyet analizlerini medya programlarına uygulamak için yaklaşımlar geliştirip uzmanları eğitmek.

Güçlenme normunu destekleyen, medyaya erişim ve içerik üretimi ile alternatif yayıncılık konusu da deklarasyonun önemli stratejilerindedir. 183. başlık bu konuda strateji geliştirilmesini öngörür:

- **(a bendi)** Kadınların medyanın bütün alanlarına ulaşabilmeleri için, eğitim, öğretim ve istihdamın desteklenmesi.

- **(e bendi)** İfade özgürlüğünün izin verdiği ölçüde, kadının ihtiyaç ve düşüncelerinin gerektiği gibi ele alınmasını sağlamak amacıyla, bu organları, kadınlar için ve kadınlar tarafından hazırlanan programların sayısını artırmaya teşvik etmek.
- **(f bendi)** Kadınların mevcut medya ağlarını uluslararası ve diğer düzeylerde bir bilgi dağıtma ve görüş alışverişinde bulunma aracı olarak kabul ve teşvik etmek. Bu amaçla medyaya ilişkin bütün alanlarda ve iletişim sistemlerinde faaliyet gösteren kadın gruplarını desteklemek.

Bu stratejilerin uygulama alanı bulup bulmadığını görmek için, medyaya/yeni medyaya erişebilen kadın ve erkek oranının belirlenmesi; erişimin yanı sıra medya okuryazarlığının kadın ve erkekler arasındaki dağılımı; alternatif yayıncılık pratikleri geliştiren ve destekleyen kurum sayısı; alternatif medya yayıncılığı eğitiminden faydalanan kadın ve erkek sayısının belirlenmesi gerekli olacaktır.

Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi

1992 tarihli bu sözleşmede, medya içeriklerinde ayrımcılık karşıtı ve insan onuruna saygılı; şiddete ve nefret söylemine teşvik etmeyen temsilin toplumsal cinsiyet eşitliğinin anaakımlaştırılması önemli görülmüştür. Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi, içeriklerin olumsuz temsilinin önüne geçecek biçimde oluşturulması için önlemler alıp stratejiler geliştirmeyi hedeflemiştir. Bunun için taraf ülkelerin kurumsal denetim mekanizmaları (Türkiye'deki RTÜK örneği gibi) kurup, izleyiciyi bilinçlendirmeleri (Türkiye'deki medya okuryazarlığı dersleri ve kampanyaları gibi) yönünde zorunluluklar getirmiştir:

Bölüm 2, Madde 7:

-Program hizmetlerinin sunuş ve içeriğinin bütün unsurlarının insan onuruna ve temel insan haklarına saygılı olması zorunluluğu.

-Yayımlar pornografi içermemeli, edebe aykırı olmamalı, şiddet eğilimini körüklememeli.

Bu sözleşmeye taraf olan devletlerin, televizyon yayıncılığını olumsuz ve ayrımcılığı teşvik eden içerik bakımından denetleyecek kurumlar oluşturmaları, gerekirse ihlallerin bu kurumlar eliyle cezalandırılması öngörülmüştür.

İzleyiciyi şiddete, ayrımcılığa karşı uyaran, özellikle çocukları korumaya yönelik, 'akıllı işaretler' sisteminin kullanılması zorunlu tutulmuştur. Bu işaretler yayından önce ekranda/perdede belirecek ve program içeriklerindeki zararlı unsurlara dair uyarılar içerecektir.

İzleyicilerin program içeriklerindeki ayrımcı, şiddete teşvik eden unsurların farkına varabilmeleri, alternatif medyaları kullanabilmeleri ve içerik üretebilmeleri için medya okuryazarlığı eğitimleri yapılacaktır.

Televizyon yayıncılığındaki haber içerikli programların toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı olup olmadığını tespit edebilmek için kadın ve erkeklerin medya içeriklerinde yer alma oranları ile bu içeriklerde cinsiyet eşitliğine ve ayrımcılık yasağına uyumlu olarak sunulup sunulmadıklarının bir içerik analiziyle tespit etmek mümkün olacaktır. Aynı uygulama, süreli yayınlar için de geçerlidir.

İyi Örnek

Küresel Medya İzleme Projesi (GMMP)

İlk kez 1995’te izleme yapmaya başlayan ve her beş yılda bir izlemeye devam eden, İsveç menşeli bir kuruluştur. Dünyadaki en uzun ve geniş kapsamlı medyada kadın temsilini konu alan çalışmaları yapmıştır. “Haberleri Kim Yapıyor?” başlıklı çalışması önemlidir. Buna göre, haberlerin yapım aşamasında kadın muhabirler ancak %37 oranında yer almaktadır. Kamera önünde ise %57 oranında kadın vardır. Bu çalışmalarda raporlamalarda görülmüştür ki taranan materyalin %41’i kadınları konu edinmesine karşın, sadece %3’ü toplumsal cinsiyet veya ayrımcılığa; sadece %4’ü cinsiyetçi önyargılara karşı hikâyelerine yer vermektedir.

II. Türkiye'de Medyada Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Mevcut Durumu

Türkiye'de medya ve toplumsal cinsiyet alanını doğrudan düzenleyen ve izleyen yönergeler ve resmi kurumlar bulunmamaktadır. Medya ve toplumsal cinsiyet ilişkisini düzenleme, izleme ve iyileştirme yönündeki çabalar, çoğunlukla kadın özgürleşmesini temel alan STK'lar ve üniversiteler bünyesinde kurulan ve etkisi zayıf ve kamuoyunca bilinirliği düşük olan topluluklardan kaynaklanmaktadır. Bunun iki istisnası, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ve Türkiye Gazeteciler Sendikası'dır. Bu kurumlardan Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın Kadın ve LGBTİ Komisyonu, medya ve cinsiyet eşitliği ile ayrımcılık konusunda duyarlıdır ve bu konuda sınırlı da olsa izleme yapmaktadır.

Bütün bunların yanında, medyada, kadına yönelik şiddete dair farkındalık yaratmaya ve kadın sağlığını korumaya yönelik kamu spotlarının, kampanyaların yer aldığını da söyleyebiliriz. Son yıllarda medya okuryazarlığı konusunda hem toplumun geneline yönelik hem de okullarda zorunlu hale getirilen eğitimlerin, özellikle sosyal medyada ayrımcılık ve şiddet içeren içeriklere yönelik farkındalık yaratmayı amaçlaması ümit verici bir gelişmedir. Genel olarak baktığımızda yaptırımı olan ulusal ve uluslararası belgelerde doğrudan medya ve toplumsal cinsiyet ilişkisini düzenleyici bölümler sınırlı sayıdadır. Ancak, bu metinlere gömülü olan ve medyayı araştıran bazı öneri ve zorunluluklarla karşılaşırız. Bunlar, ayrımcılığa, hak ihlallerine ve şiddete karşı medyanın kitlesel farkındalık yaratma ve eğitme işlevinden yararlanmayı öngörmektedirler. İstihdam konusunda ise kadın istihdamı alanını düzenleyen sözleşme ve yasaların öngördüğü eşitlik ilkesi, gazetecilik mesleğinin meslek ideolojisi gereği uygulanamaz bulunmaktadır. Gazetecilerin çalışma koşullarının zorluğu, kadına atfedilen geleneksel rollerin toplumda geniş kabul görmesi, birçok meslek dalından farklı olarak gazetecilikte kadın istihdamını ve 'eşit işe eşit ücret' ilkesini geçersiz kılmaktadır. Bu konuda STK'ların baskısı olsa da, basın-yayın kuruluşlarında kadın kotasından bahsetmek ise imkânsızdır.

Yerel mevzuatta uluslararası sözleşmeler ve anlaşmalardan yola çıkarak yapılan eylem planlarında, çeşitli alt başlıklarla bu konuya yer verilmektedir. Türkiye'de medya ve toplumsal cinsiyet eşitliği ilişkisinin zayıflığının temel iki sebebinin, Türkiye'de medya sektörünün yakın sayılabilecek bir tarihte yayın tekelinden kurtulması hemen ardından ise özel sektörün rekabetçi pratiklerinin parçası olması ve bir baskı grubu oluşturacak güçte medya izleme örgütlenmesinin bulunmaması olduğu söylenebilir.

Türkiye'deki medyayla doğrudan veya dolaylı olarak bağlantılı mevzuata **Anayasa**'dan başlanarak bakmak uygun olur. Anayasa'nın 10. maddesi: "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir" hükmünü içerir. Bu genel eşitlik düzenlemesinin ardından, 28. maddede basına ilişkin daha özel düzenlemeler yapılmıştır. Basın hürriyeti, düzeltme ve cevap hakkı, basın araçlarının korunması, süreli ve süresiz yayın hakkı düzenlenmiştir. Bu maddelerde toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadınların medyada çalışması ya da temsiline ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır.

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

2012 yılında imzalanan İstanbul Sözleşmesi, toplumsal cinsiyet medya ilişkisine yine dolaylı olarak katkı sağlamaktadır. 3. bölümün “Önleme” başlığı altında, medyanın, şiddete ve eşitsizliklere karşı farkındalık yaratmak amacıyla kullanılması önerilmektedir. Bunun yanında medya okuryazarlığının, kadına ve çocuğa yönelik şiddetin farkına varılıp önlenmesi için yaygınlaştırılması gerektiği belirtilir. İstanbul Sözleşmesi’nden yola çıkılarak oluşturulan 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da, radyo ve televizyonlarda bu konuda farkındalık yaratacak ve devletin aldığı önlemleri duyuracak yayınların en az doksan dakika süreyle yapılmasını zorunlu kılar.

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun İlgili Madde

Madde 16/3: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel TV kuruluşları ve radyolar, ayda en az 90 dakika kadınların çalışma hayatına katılımı, özellikle kadın ve çocuklarla ilgili olmak üzere, şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Bakanlık tarafından hazırlanan ya da hazırlattırılan bilgilendirme materyallerini yayınlamak zorundadır. Bu yayınlar, asgari 30 dakikasını 17.00–22.00 saatleri arasında yapılırlar ve yayınların kopyaları her ay düzenli olarak Radyo ve Televizyon Üst Kurulu’na teslim edilir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar aylık 90 dakika süreye dahil edilmez. Bu süreler RTÜK tarafından denetlenir. Televizyon kuruluşları ve radyolarda yayınlanacak bilgilendirme materyalleri Bakanlık birimleri tarafından üniversiteler, ilgili meslek kuruluşları ve STK’ların da görüşleri alınarak hazırlanır.

Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun

6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun 15.02.2011 tarihinde kabul edilip 03.03.2011 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylece, 3984 Sayılı ve 1994 Tarihli Radyo ve Televizyon Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun yürürlükten kalkmıştır. 6112 Sayılı yürürlükteki kanunun 12 ayrı bölümü vardır ve 48 maddeden oluşmaktadır. Kanunda ayrıca 8 de geçici madde yer almıştır.

Kanunun yayın hizmet ilkelerinin belirtildiği 3. bölümünde madde 8/1’de “*İrk, dil, din, cinsiyet, sınıf, bölge ve mezhep farkı gözeterek toplumu kin ve düşmanlığa tahrik edemez veya toplumda nefret duyguları oluşturulamaz*” ifadesi yer almaktadır. Bu maddeye göre yayınlarda cinsiyet üzerinden kutuplaşma yaratılmayacağı düzenlenmiştir. Ancak farklı cinsel kimlikler dikkate alınmamış ve düzenlenmemiştir. Kanunun 5 bendinde, “toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşen, kadınlara yönelik baskıları teşvik eden ve kadını istismar eden programlar yayınlanamayacağı” vurgulanır. Ancak şiddet yerine baskı kelimesinin tercih edilmesi, baskının fiziksel veya psikolojik olarak detaylandırılmaması düşündürücüdür. Bu çerçevede bakıldığında, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunun kanunda genel kavramlarla ele alındığını söylemek mümkündür.

1950 tarihli **Basın Kanunu**’nun ilk versiyonunda toplumsal cinsiyet temelli hiçbir hüküm bulunmamaktadır. Ancak, 2004 tarihinde değiştirilen 5187 Sayılı Basın Kanunu’nda madde 19, “cinsel saldırı, cinayet ve intihara özendirme” suç kabul etmektedir. Bu madde, kadına yönelik şiddet haberlerinin sunumunda etik ilkelere riayet edilmesi konusunda bir girişim olarak kabul edilebilir. Madde 20’de ise “Cinsel saldırı, cinayet ve intihar olayları hakkında, haber vermenin sınırlarını aşan ve okuyucuyu bu tür fiillere özendirebilecek nitelikte olan yazı ve resim yayımlayanlar bir milyar liradan yirmi milyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar. Bu ceza bölgesel süreli yayınlarda iki milyar liradan, yaygın süreli yayınlarda on milyar liradan az olamaz” şeklindedir.

Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu

İncelediğimiz tematik alanla ilişkili bir yasa metnidir ancak TCE ile ilgili bir vurgusu yoktur. Kurumun işleyişi, birimleri, mali yapısı, personel, kurumun görev ve sorumlulukları düzenlenmiştir bu metinle. Ayrıca, siyasi partilere yönelik yayınlar, hükümet açıklamaları, cevap hakkı gibi konular da vardır.

Yayın Hizmeti Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

Yayıncılık yasasının nasıl işletileceğini belirleyen yönetmeliktir ve RTÜK mevzuatı içinde yer almaktadır. İncelediğimiz tematik alanla ilgili veriler yayın hizmeti ilkeleri içinde düzenlenmiştir. Hemen hemen her yasa/yönetmelik metninde olduğu gibi genel bir ifadeyle herhangi bir şekilde ayrımcılık yapılamayacağı en baştan belirtilmiştir:

Madde 8: b) İrk, dil, din, cinsiyet, sınıf, bölge ve mezhep farkı gözeterek toplumu kin ve düşmanlığa tahrik edemez veya toplumda nefret duyguları oluşturamaz.

- e) İrk, renk, dil, din, tabiiyet, cinsiyet, özrürlük, siyasî ve felsefî düşünce, mezhep ve benzeri nedenlerle ayrımcılık yapan ve bireyleri aşağılayan yayınları içeremez ve teşvik edemez.

Ek olarak cinsiyetçi içeriği ve cinsel meta olarak temsili de engellemiştir: n) Müstehcen olamaz. Cinsel duyguları sömürmeye yönelik, bireyleri cinsel meta olarak gösteren, insan bedenini cinsel tahrik unsuruna indirgeyen, toplumsal yaşam alanı içinde sergilenemeyecek mahrem söz ve davranışlar içeren, toplumda yaşayan bireylerin ar ve utanma duygularını örselenen ve cinsel isteklerini tahrik ve istismar eder nitelikte olamaz.

Aynı maddede (8) doğrudan toplumsal cinsiyet eşitsizliği vurgusu da vardır:

- s) Toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşen, kadınlara yönelik baskıları teşvik eden, kanıklatan ve kadını istismar eden programlar içeremez. Törenin toplumda kadına karşı bir baskı aracı gibi kullanılmasını teşvik edemez.

Benzer ifadeler yayın hizmetlerinde ticari iletişim ile ilgili genel esasları içeren madde 9’da da düzenlenmiştir:

- b) Cinsiyet, ırk, renk veya etnik köken, tabiiyet, din, felsefî inanç veya siyasî düşünce, özrürlük, yaş ve herhangi bir ayrımcılığı içermemeli veya teşvik etmemelidir.
d) Kadınların istismarına yönelik olmamalıdır. Tanıtımı yapılan ürün, hizmet veya imajda, kadın bedeni cinsel bir meta olarak kullanılmamalıdır.

Akıllı İşaretler Uygulama Esas ve İlkeleri

Bu metin akıllı işaret sisteminin nasıl uygulanacağını gösteren bir metindir. Bir tür uygulama yönergesidir. Dolayısıyla doğrudan bizim çalışmamızla ilgili ifadeler içermemektedir. Ancak akıllı işaret sistemi bizim açımızdan önemlidir, çünkü kodlama formunda şiddet, cinsellik ve ayrımcılıkla ilgili sorular vardır.

Yayıncılık Etik İlkeleri

Türkiye’de radyo ve televizyon yayıncılığı alanında ilk uygulama olan Yayıncılık Etik İlkeleri 3 Temmuz 2007 tarihinde imzalanmıştır. Yayın kuruluşları tarafından imzalanan Yayıncılık Etik İlkeleri şu maddeleri içermiştir:

- İnsan onuruna, temel hak ve özgürlüklere saygılı olmak,

- İfade özgürlüğü ve haber alma hakkı çerçevesinde, olay ve olguları doğru, tarafsız ve eksiksiz yayınlamak,
- Yayıncılığı haksız amaç ve çıkarlar doğrultusunda kullanmamak,
- Çoksesliliğin ve kültürel çeşitliliğin korunmasına önem vermek,
- Yayınlarımızda ırk, renk, dil, din ve cinsiyet ayrımcılığına, aşağılama ve önyargılara yer vermemek,
- Kişi ve kurumların cevap ve düzeltme haklarına saygılı olmak,
- Toplumda korku ve infial yaratabilecek olaylar karşısında ve kriz zamanlarında sağduyulu davranmak,
- Şiddeti teşvik etmemeye ve meşrulaştırmamaya özen göstermek,
- Özel hayata ve mahremiyete saygılı olmak,
- Kadınların sorunlarına duyarlı olmak ve kadınları nesneleştirmekten kaçınmak,
- Çocuk ve gençleri uygun olmayan içerikten korumaya özen göstermek,
- İzleyicilerin ve dinleyicilerin gereksinim, beğeni ve hassasiyetlerine önem vermek.

Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü Mevzuatı

1920’de kurulan, devlete bağlı bir haber ajansı olan Anadolu Ajansı’nın (AA) yayın ilkeleri çalışmamız açısından önemlidir:

1. Savaş, çatışma, terör, şiddet ve afet durumlarında kamuoyunun bilgi edinme hakkının gerektirdiği haberciliği yaparken, evrensel insan haklarını, ulusal güvenlik ve kamu düzenini dikkate alır, bu konuda sorumlu yayıncılık örneği gösterir.
2. Toplum şiddete, teröre, etnik ayrımcılığa sevk edecek veya halkı sınıf, ırk, dil, inanç, cinsiyet ve bölge farkı gözeterek kin ve düşmanlığa yöneltecek yayın yapmayı reddeder.
3. İnsanlar arasında nefret duyguları oluşturacak, korkuya, kaosa düşmanlığa, paniğe ve yılgınlığa neden olacak her türlü yayın ve yaklaşımlardan uzak durur.
4. Yayınlarının şiddeti özendirici, korkuyu yaygınlaştırıcı, travmalara yol açıcı, eşitlik ve adalet ilkelerini zedeleyici, insan onurunu küçültücü, ayrımcılığı teşvik edici bir nitelik ve üslupta olmamasına dikkat eder.

Ajansın sosyal medya politikaları ise ayrı bir başlık teşkil etmektedir:

- Paylaşımlarda, AA’nın yayın ilkelerine aykırı; hiçbir kimseyi, kurumu, inancı, ırkı, cinsiyeti, kültürü aşağılayıcı, rencide edici, küçük düşürücü veya hedef gösterici ifade, ses ve görseller ile gizli bilgi ve belgelere yer vermezler.
- -Şiddeti özendirici, korkuyu yaygınlaştırıcı, travmalara yol açıcı, eşitlik ve adalet ilkelerini zedeleyici, insan onurunu küçültücü, ayrımcılığı teşvik edici içerikteki paylaşımlara alet olmazlar.

Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler Genelgesi

4 Temmuz 2006 tarihinde 26218 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alın-

çak Tedbirler Genelgesi” oldukça kapsamlıdır ve tüm bakanlıklar ve kamu kuruluşlarının yanı sıra, tüm (kamu-özel, ulusal, bölgesel ve yerel) yazılı basın ve görsel - işitsel medya kuruluşları, bilgi hizmetleri ve haber ajansları ile basın meslek örgütlerinin kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda üzerlerine düşenleri yapmalarını zorunlu kılmaktadır.

Genelge gereğince, tüm (kamu-özel, ulusal, bölgesel ve yerel) yazılı basın ve görsel - işitsel medya kuruluşları, bilgi hizmetleri ve haber ajansları ile basın meslek örgütleri, kadına yönelik şiddet ve namus cinayetlerinin önlenmesi konusunda yaptıkları ve yapacakları çalışmaları, “üçer aylık dönemlerle ilgili ayrıntılı faaliyet raporları” halinde koordinatör kuruma (Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu [SHÇEK] ya da Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü [KSGM]) göndermek zorundadır.

Kadına Yönelik Şiddet Genelgesi D Bölümü (1)

“3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun’da yayın ilkeleri arasında, 4. maddenin d bendinde, insanların cinsiyet ve benzeri nedenlerle kınanmaması ve aşağılanmaması; u bendinde, kadınlara karşı şiddetin ve ayrımcılığın teşvik edilmemesi hüküm altına alınmıştır.”

Genelgenin B ve C bölümlerinde, yazılı görevler açısından “işbirliği içinde olması gereken kuruluşlar” olarak medyada da: “Sistematik bir zihniyet dönüşümü için ders kitaplarında, günlük konuşmalarda, görsel ve yazılı basında, sinema filmlerinde, hatta akademik çalışmalarda, vaaz ve hutbelerde kullanılan geleneksel cinsiyet rol ve kalıplarını, erkek egemen zihniyetin hakim olduğu toplumsal yapının yarattığı olumsuzlukları vurgulayan bir söylem geliştirilmelidir.”

“Kadına yönelik şiddet konusunda zararlı gelenek ve göreneklerin tespit edilerek buna yönelik tutum ve davranış biçimlerini değiştirmelerini sağlayıcı eğitim programları yapılmalıdır.”

“Kadına yönelik şiddetle ilgili spot filmler üretilmeli, ulusal, bölgesel ve yerel medyada ulusal bir kampanya çerçevesinde gösterilmesi sağlanmalıdır.”

“Lisans ve meslek içi eğitim programlarında olduğu gibi, iletişim alanındaki eğitim programlarında da kadına yönelik şiddet konusu yer almalıdır.”

“Tören/namus cinayetlerinin önlenmesine yönelik bilgilendirici spot filmlerin üretilerek, görsel medyada sık aralıklarla gösterilmesi sağlanmalıdır.”

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çalışmaları

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

TRT ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel TV kuruluşları ve radyolar, ayda en az 90 dakika kadınların çalışma yaşamına katılımı, özellikle kadın ve çocuklarla ilgili olmak üzere, şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda bakanlık tarafından hazırlanan ya da hazırlattırılan bilgilendirme materyallerini yayınlamak zorundadır. Bu yayınlar, asgari 30 dakikası 17.00-22.00 saatleri arasında yapılır ve yayınların kopyaları her ay düzenli olarak Radyo ve Televizyon Üst Kurulu’na teslim edilir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar aylık 90 dakika süreye dahil edilmez. Bu süreler RTÜK tarafından denetlenir. Televizyon kuruluşları ve radyolarda yayınlanacak bilgilendirme materyalleri bakanlık birimleri tarafından üniversiteler, ilgili meslek kuruluşları ve STK’ların da görüşleri alınarak hazırlanır.

Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Çalışmaları

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu - Eğitim Bölümü

1. Tüm kademelerdeki medya profesyonellerine yönelik etik eğitimler gerçekleştirilmelidir.
2. Yerel medya çalışanlarına yönelik olarak toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konularında farkındalık kazandırmayı amaçlayan eğitim çalışmalarının sayısı artmalı ve ülke geneline yaygınlaştırılmalıdır.
3. Medya ile ilgili tüm kamu kuruluşlarına yönelik olarak toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet ve medya konusunda eğitimler gerçekleştirilmelidir.
4. İletişim fakültelerinde “toplumsal cinsiyet eşitliği” vb. dersler zorunlu olmalıdır.
5. İletişim fakültelerinde eğitim gören öğrencilere yönelik toplumsal cinsiyet ve medya atölyelerinin sayısı ve yaygınlığı artırılmalıdır.

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu

Medya Okuryazarlığı Bölümü

6. Yetişkin kadın ve kız çocukları için internet ve bilgisayar okuryazarlığını geliştirmek üzere bu alandaki eşitsizliği giderecek, kullanım pratiklerini destekleyecek dijital okuryazarlık; tüm vatandaşlar içinse toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirecek medya okuryazarlığı kursları verilmelidir.
7. Medya okuryazarlığı dersinin bütün içeriği toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı hale getirilmelidir. Dersin formasyon almış iletişim fakültesi mezunları tarafından verilmesi sağlanmalı, dersi veren öğretmenlere yönelik toplumsal cinsiyet konusunda atölye çalışmaları gerçekleştirilmelidir. Ders kapsamına RTÜK’e şikâyet mekanizmasının kullanımı eklenmeli; özenetim mekanizmaları daha detaylı anlatılmalıdır.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti

Türkiye’de çalışan gazetecilerin hak ve özgürlüklerini korumak ve düzenlemek ile gazetecilik pratiğini etik ilkelere bağlamak amacıyla kurulmuş olan Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC), 1998 tarihli Hak ve Sorumluluk Bildirgesi’ni çalışmalarında temel metin olarak kabul etmektedir. Bildirgenin E bendinin 3. maddesi, “Gazeteci, başta barış, demokrasi ve insan hakları olmak üzere, insanlığın evrensel değerlerini, çok sesliliği, farklılıklara saygıyı savunur. Milliyet, ırk, etnisite, cinsiyet, dil, din, sınıf ve felsefi inanç ayrımcılığı yapmadan tüm ulusların, tüm halkların ve tüm bireylerin haklarını ve saygınlığını tanır. İnsanlar, topluluklar ve uluslar arasında nefreti, düşmanlığı körükleyici yayından kaçınır. (...) Gazeteci, her türden şiddeti haklı gösteren, kışkırtan yayın yapamaz” ibaresini içermektedir.

2000’li yıllardan itibaren toplumsal cinsiyet eşitliği, kadının medyada temsili ve kadın medya çalışanlarının hakları konusunda daha duyarlı ve aktif çalışmaktadır. Cemiyetin bir kadın komisyonu vardır. Bu komisyonun hazırladığı “Kadın ve Medya, Toplumsal Cinsiyet Eşitlikçi Haber Kılavuzu”nun linki cemiyetin resmi web sitesinde, ana sayfada yer almaktadır.¹

Kitapçıkta özet olarak, kadın gazetecilerin sektörde yaşadıkları ayrımcılık ve şiddet örneklerle anlatılmaktadır. Bunun yanında, cemiyetin temel hedefleri arasında,

¹ <https://tgc.org.tr/bildirgeler/cinsiyet-esitlikci-haber-kilavuzu.html>

*Haber dilinin eşitlikçi hale getirilmesi,
Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı habercilik yapılması,
Kadının mağdur, suçlu veya magazin unsuru olarak değil, kimliğiyle, başarılarıyla yer alması,
Mobbingi denetleyecek bir sistem geliştirilmesi,
Kadınların yönetici olmalarının önünün açılması* gösterilmektedir.

Türkiye Gazeteciler Sendikası

Tüm meslek örgütleri arasında Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS), toplumsal cinsiyet eşitliği alanında en aktif çalışan örgüt olmasının yanında, sektördeki kadınların sorunları ile birlikte LGBTİ'lerin sorunlarını da konu edinen kurum olması bağlamında önemlidir. 2013'te 'cinsiyet kimliği' ibaresi, TGS Tüzüğü'ne girmiştir. Bu yıl yapılan Olağan Genel Kurul'da yeni yönetimde kadınların eşit temsiline sağlanmasının yanında, TGS Kadın Komisyonu'nun girişimiyle, Türk-İş içinde, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığına karşı adım atan ilk sendika TGS olmuştur. Sendika tüzüğü'nün "Sendikanın Amacı" başlıklı madde 2., 2. fıkrası şu şekilde değiştirilmiştir:

"TGS dil, din, mezhep, ırk, renk, cinsiyet kimliği, cinsel yönelim, felsefi inanç ve siyasi düşünce ayrımı yapmadan işçilerin sınıf bilinci ve emeğin çıkarları doğrultusunda bütünleşmesi için mücadele eder. (...) TGS, cinsiyet eşitliğine dayalı demokrasinin inşası için evde ve çalışma hayatının her alanında, örgütlü olduğu işyerlerinde, sendikanın iç işleyişinde, sendika yönetiminde, sendikal çalışmalarda, toplu sözleşmelerde kadın-erkek eşitliğini esas alır, bunların gereğini yerine getirir."

Tüzükteki "Yetki ve Faaliyetler" başlıklı 3. maddeye ise şunlar eklenmiştir:

"Çocuk işçiliğinin önlenmesi için mücadele etmek; kadın, genç, yaşlı, engelli, göçmen ve LGBTİ işçilerin sorunlarının çözüme ulaştırılması için çaba sarf etmek; ayrımcılığa uğrayan bu işçilerin sorunlarının çözüme ulaştırılmasını sağlamak için pozitif ayrımcı önlemler alıp hayata geçirilmesini sağlamak; dünya ve ülke sorunlarına, çalışma yaşamına, ayrımcılığa uğrayan işçilerin (kadın, genç, yaşlı, engelli, LGBTİ, göçmen) kendilerine özgü sorunlarına ve sendikal çalışmalara ilişkin bilimsel araştırmalar yapmak, bunun için komisyonlar kurmak."

Bunların yanı sıra, tüzüğüne "kadının beyanı esastır" ilkesini koyan ikinci işçi sendikası da TGS olmuştur.

Sendikanın, kadın ve LGBTİ komisyonu bulunmaktadır. Resmi web sitesinde ise "Kadın-LGBTİ" başlığıyla bir linke yer verilmektedir. Linkte, kadın gazetecilere yönelik tehditler, hapis cezaları, davalar konu edilirken, sendikaya üye aktif kadın gazetecilerin hazırladıkları "Namlunun Ucunda Gazeteciler/Savaş Bölgelerinde Görev Yapan Kadın Gazeteciler Anlatıyor" (TGS Yayını, Mart 2016) başlıklı bir de kitapçığa rastlanmaktadır. Bu kitapçık da, güneydoğudaki çatışma bölgesinde görev yapan kadın gazetecilerin yaşadıkları sorunları ele alan ve bir meslek örgütü bünyesinde yapılan ilk ve tek araştırmadır. 10 kadın gazeteciyle yapılan görüşmelerde, gazeteciler cinsiyet kimliklerinden kaynaklanan taciz, şiddet ve ayrımcılık olaylarını anlatmaktadırlar. Yaşanan şiddet olayları nedeniyle psikolojik sorunları olduğunu, gazeteci olmalarına rağmen olayları takip etmelerinin engellendiğini, gözaltılar, tutuklamalar ve davalarla mücadele ettiklerini belirtmektedirler.

Tablo 1. Mevzuatın İlişkili Norm Bazında Dökümü

Kanun	İlgili Madde	İlgili Madde Metni	İlişkili Norm
Anayasa	Madde 10	<p>Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.</p> <p>(Ek fıkra: 7/5/2004–5170/1 md.) Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin hayata geçmesini sağlamakla yükümlüdür. (Ek cümle: 12/9/2010–5982/1 md.) Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. ...</p> <p>Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.</p> <p>Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.</p>	<p>Eşitlik: Aynılık eşitliği Dönüştürücü eşitlik Farklılık eşitliği: Geçici özel önlemler Devletin eşitlik normunu hayata geçirme yükümlülüğü</p>
Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair 6284 Sayılı Kanun	Madde 16/3	<p>Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az doksan dakika kadınların çalışma hayatına katılımı, özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Aile Bakanlığı tarafından hazırlanan ya da hazırlattırılan bilgilendirme materyallerini yayınlamak zorundadır. Bu yayınlar, asgari otuz dakikasını 17.00–22.00 saatleri arasında olmak üzere 08.00–22.00 saatleri arasında yapılır ve yayınların kopyaları her ay düzenli olarak RTÜK’e teslim edilir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar aylık doksan dakikalık süreye dâhil edilmez. Bu süreler RTÜK tarafından denetlenir. Televizyon kuruluşları ve radyolarda yayınlanacak bilgilendirme materyalleri, Bakanlık birimleri tarafından üniversiteler, ilgili meslek kuruluşları ve STK’ların da görüşleri alınarak hazırlanır.</p>	<p>Eşitlik normu, Farklılık eşitliği, Dönüştürücü eşitlik, Ayrımcılık yasağı normu, Güçlenme normu</p>
Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında 6112 Sayılı Kanun	Madde 8/1 Madde 9/b	<p>Radyo ve televizyon kuruluşları ırk, dil, din, cinsiyet, sınıf, bölge ve mezhep farkı gözeterek toplumu kin ve düşmanlığa tahrik edemez veya toplumda nefret duyguları oluşturamaz.</p> <p>b bendi– İrk, dil, din, cinsiyet, sınıf, bölge ve mezhep farkı gözeterek toplumu kin ve düşmanlığa tahrik edemez veya toplumda nefret duyguları oluşturamaz.</p> <p>Bu maddeye göre yayınlarda cinsiyet üzerinden kutuplaşma yaratılmayacağı belirtilmiştir.</p> <p>ç bendi– İnsan onuruna ve özel hayatın gizliliğine saygılı olma ilkesine aykırı olamaz, kişi ya da kuruluşları eleştiri sınırları ötesinde küçük düşürücü, aşağılayıcı veya iftira niteliğinde ifadeler içeremez.</p> <p>e bendi– İrk, renk, dil, din, tabiiyet, cinsiyet, engellilik, siyasî ve felsefi düşünce, mezhep ve benzeri nedenlerle ayrımcılık yapan ve bireyleri aşağılayan yayınları içeremez ve teşvik edemez.</p> <p>Yayın hizmetlerinde ticari iletişim</p> <p>b) Cinsiyet, ırk, renk veya etnik köken, tabiiyet, din, felsefi inanç veya siyasî düşünce, engellilik, yaş ve herhangi bir ayrımcılığı içermemek veya teşvik etmemek</p>	<p>Ayrımcılık yasağı normu</p>

Kanun	İlgili Madde	İlgili Madde Metni	İlişkili Norm
Yayın Hizmeti Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik	Madde 8 Madde 9	<p>b) İrk, dil, din, cinsiyet, sınıf, bölge ve mezhep farkı gözeterek toplumu kin ve düşmanlığa tahrik edemez veya toplumda nefret duyguları oluşturamaz.</p> <p>e) İrk, renk, dil, din, tabiiyet, cinsiyet, özürlülük, siyasî ve felsefi düşünce, mezhep ve benzeri nedenlerle ayrımcılık yapan ve bireyleri aşağılayan yayınları içeremez ve teşvik edemez.</p> <p>n) Müstehcen olamaz. Cinsel duyguları sövmeye yönelik, bireyleri cinsel meta olarak gösteren, insan bedenini cinsel tahrik unsuruna indirgeyen, toplumsal hayatta sergilenemeyecek mahrem söz ve davranışlar içeren, toplumda yaşayan bireylerin ar ve utanma duygularını örseleyen ve cinsel isteklerini tahrik ve istismar eder nitelikte olamaz.</p> <p>Aynı maddede (8) doğrudan toplumsal cinsiyet eşitsizliği vurgusu da vardır:</p> <p>s) Toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşen, kadınlara yönelik baskıları teşvik eden, kanıksatan ve kadını istismar eden programlar içeremez. Törenin toplumda kadına karşı bir baskı aracı gibi kullanılmasını teşvik edemez.</p> <p>Benzer ifadeler Yayın Hizmetlerinde Ticari İletişim ile ilgili genel esasları içeren</p> <p>Madde 9b) Cinsiyet, ırk, renk, etnik köken, tabiiyet, din, felsefi inanç veya siyasî düşünce, özürlülük, yaş ve herhangi bir ayrımcılığı içermemeli veya teşvik etmemelidir.</p> <p>Madde 9 d) Kadınların istismarına yönelik olmamalıdır. Tanıtımı yapılan ürün, hizmet veya imajda, kadın bedeni cinsel bir meta olarak kullanılmamalıdır.</p>	Ayrımcılık yasağı normu Eşitlik normu

III. İlgili Politikaların Haritalanması: Politika Belgelerinin İnsan Hakları Belgeleriyle Uyumunun Tespiti

Tablo 2. Kamu Kurum ve Kuruluşları İzleme

Merkezi Kamu Kurumu /Politika Belgesinin Adı	Tarih	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği		Bulunmuyor
		Var	Yok	
ASPB				
Misyon			√	
Vizyon			√	
Stratejik Plan				√
Eylem Planı				√
ASPB-KSGM				
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2013	2008	√		
Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (UDHB)				√
TRT				√
RTÜK		√		
Misyon			√	
Vizyon			√	
YÖK		√		
BTK				√
AA				√
BYEGM				√
Misyon			√	
Vizyon			√	
Kültür ve Turizm Bakanlığı				
Misyon			√	
Vizyon			√	
KEFEK				
Misyon		√		
Vizyon		√		
Stratejik Plan				√

Tablo 3. Kadın ve TCE Temelli Örgütleri İzleme Raporu

STK	Hak temelli izleme yapma durumu		İzleme Raporu	Yıl	İçerik	Çoklu ayrımcılık ve LGBTİ'yi içermesi**	
	Var	Yok				Var	Yok
Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği	√		CEDAW 4. 5. Dönem Birleştirilmiş Türkiye Gölge Raporu	2005	CEDAW'ın genel izlemesi	√	
IPS İletişim Vakfı, Bağımsız İletişim Ağı	√		Erkek Şiddeti Çetelesi	2008		√	
IPS İletişim Vakfı, Bağımsız İletişim Ağı	√		Hak Haberciliği Temelli İzleme	2005		√	

Tablo 4. LGBTİ Örgütleri İzleme Raporu

STK	Hak temelli izleme yapma durumu		İzleme Raporu	Yıl	İçerik	Çoklu ayrımcılık ve Kadını içermesi***	
	Var	Yok				Var	Yok
Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği (Kaos GL)	√		Ayrımcılık Yasağı ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Raporu	2017	TİHEK Kanunu Hakkında	√	

IV. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Alanında Karma Endeksler, Uluslararası Kuruluşların Sağladığı Veri Kaynakları ve Göstergeler

TCE’nin çeşitli karma göstergelerle izlenmesi, izleme/takip, hesap verebilirlik ve cinsiyet eşitsizliğine yönelik verilerle çalışma standartları açısından önemlidir. Ayrıca karma göstergeler hem ülkelerin siyasi karar alıcılarına ve politika oluşturucularına hem de sivil toplum kuruluşlarına çalışmalarında yol göstermektedir. Bu bölümde çok boyutlu bir şekilde, bir başka ifadeyle alt göstergeleri de kapsar biçimde, TCE ile ilişkili uluslararası endeksler ele alınacaktır.

BM, bünyesindeki birçok farklı programla toplumsal yaşamın çeşitli boyutlarına ilişkin, endeks geliştiren önemli uluslararası kuruluşların başında gelmektedir. Küresel düzeyde ülkelerin **insani gelişme** düzeyini açıklayan kapsamlı bir gösterge seti, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından hazırlanmakta ve “İnsani Gelişme Raporu” başlıklı raporla yayınlanmaktadır. İnsani Gelişme Endeksi (İGE) düzeyinde yapılan sıralamada uzun ve sağlıklı yaşam, bilgi, yaşam standardı **boyutlarını içermektedir. Endeksin alt göstergeleri ise yetişkin** okuryazarlık oranı, okullaşma oranı ve satın alma gücü vb. şekindedir.2015 verileriyle bakıldığında, Türkiye’nin insani gelişme endeksi, yani İGE değeri, 0,767 olarak açıklanmıştır. Aşağıdaki tablodan da takip edilebileceği üzere bu değer ile Türkiye, yüksek insani gelişme kategorisindeki ülkeler arasında yer almıştır. Endekslenen toplam 188 ülke bazında bakıldığında Türkiye insani gelişme sıralamasında 71. sıradadır.

BM tarafından sunulan bir diğer endeks ise **Toplumsal Cinsiyet Eşitsizlik Endeksi (TCEE)** olarak belirtilebilir. Bu endeks kapsamında üreme sağlığı, güçlenme ve işgücü piyasası **boyutlarında**; anne ölümlülük oranı, ergen doğum oranı, parlamentodaki kadın ve erkek oranı, nüfusun en az ortaöğretime sahip olan erkek ve kadın oranı, kadın ve erkek nüfusun işgücüne katılım oranı **alt göstergelerinde** değerlendirme yapılmaktadır. İlk olarak 2010’da hesaplanan TCEE değerine göre Türkiye, 2015 yılında 0,328 değeri ile 159 ülke arasında 69. sırada yer almıştır. Aşağıdaki tabloda yine 2015 verileriyle çeşitli ülkelerin sıralaması gösterilmektedir. Tabloya, İGE ve TCEE verilerinin karşılaştırılmasının yapılabilmesi için aynı ülkeler dâhil edilmiştir.

Dikkate alınması gereken bir diğer gösterge seti ise, Dünya Ekonomik Forumu (WEF) tarafından yayınlanmaktadır. “Küresel Cinsiyet Uçurumu (*The Global Gender Gap Report*)” başlıklı rapor, 2006 yılından beri yayınlanmaktadır. Rapor **toplumsal cinsiyet eşitsizliğini**, ekonomik katılım, eğitim, hayatta kalma, sağlık, siyasi güçlenme gibi **boyutlarda** ele almaktadır. Raporda kullanılan **alt göstergeler** ise işgücüne katılım, aynı iş için alınan ücretin kadın-erkek karşılaştırması, profesyonel ve teknik bazı işkollarında kadın-erkek istihdam oranı şeklinde belirtilebilir. 2017’de yayınlanan rapor bazında bakıldığında, Türkiye, bir önceki yıla oranla 1 sıra daha gerileyerek 131. sırada yer almıştır. 144 ülkenin değerlendirildiği raporda, en az cinsiyet uçurumuna sahip ülke ise İzlanda olarak açıklanmıştır. 2015 yılında, 115 ülke bazında yapılan sıralamada Türkiye 115. sırada, 2016’da ise toplam 144 ülke arasında 130. sırada yer almıştı.

AB tarafından sağlanan **Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi** ise iş, para, sağlık, şiddet, güç gibi **boyutları** kapsamaktadır. Endeks, EIGE tarafından hazırlanmaktadır. EIGE, AB’nin cinsiyet eşitliği bilgi merkezidir ve karar mercilerine ve ilgili kuruluşlara Avrupa’da cinsiyet eşitliği hakkında uzmanlık ve veri sağlamaktadır. Geliştirilen endeksin **alt göstergeleri** ise katılım, ayrışma, parasal kaynaklar, eğitimde kazanım, yaş, etnisite, din, cinsel yönelim, doğrudan ve/veya dolaylı şiddet gibi farklı alt göstergeleri kapsamaktadır. Endeksin AB’ye üye 27 ülkeyi kapsamaması bir sınırlılıktır, buna rağmen ilerlemeyi ve/veya gerilemeyi göstermesi bağlamında önemlidir. Birlik üyesi olmadığı için Türkiye’ye ilişkin göstergeler bu endekste yoktur.

Medya tematik alanına ilişkin özel olarak geliştirilmiş bir endeks yoktur. Ancak uluslararası kuruluşlar tarafından yayınlanan TCE ile ilişkili istatistikler ve yine uluslararası kuruluşlar tarafından medya tematik alanına ilişkin yayınlanan istatistikler mevcuttur. Aşağıdaki kısımda öncelikle TCE ile ilişkili belli başlı istatistikler aktarılacak, ardından, medya tematik alanına ilişkin istatistikler sunulacaktır.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından yayınlanan Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri eğitim, istihdam, girişimcilik, sağlık ve kalkınma alanlarında toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine ilişkin veri sağlamaktadır. Doğrudan medya tematik alanı ile ilgili veri yoktur ancak istihdam ile ilgili verilerden bazıları medya endüstrisi için de geçerlidir. Bunlar cinsiyet ücret açığı, cinsiyete göre işgücüne katılma oranı, cinsiyete göre yönetici olarak çalışanların toplam istihdamdaki payı, cinsiyete göre halka açık en büyük şirketlerin yönetim kurulu üyeliği ve istihdamın toplam sektör ve cinsiyete göre dağılımı olarak belirtilebilir.

Dünya Bankası (WB) Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri ise demografi, eğitim, sağlık, ekonomik fırsatlara erişim, kamusal yaşam ve karar alma mekanizması konularını kapsayan cinsiyete göre ayrılmış verileri içermektedir.

Uluslararası düzeyde medyada toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamındaki istatistiklere ise ağırlıklı olarak meslek örgütlerinin ve sendikaların verilerinden ulaşılmaktadır. Medyada cinsiyet eşitsizliğine ilişkin veri yayınlayan kuruluşlardan biri de Uluslararası Gazeteciler Federasyonu’dur (IFJ). Kurum “cinsiyet eşitsizliği portalı” başlığı altında veriler yayınlamaktadır. Buna göre medyada çalışan kadınların yarısından fazlası işyerinde cinsel tacize uğramakta; yarısına yakın bir kısmı da fiziksel şiddete maruz kalmaktadır. IFJ verilerine göre medyada çalışan kadınların %65’i işyerinde gözdağı, tehdit ve tacizle karşılaşmaktadır.

Gazetecileri Koruma Komitesi (CPJ) de benzer şekilde kadına yönelik şiddet bağlamında medyada cinsiyet eşitsizliği ile ilişkili verileri yayınlamaktadır. Komitenin 2015 Şubat tarihli çalışmasında dikkat çekici bir veri vardır. Ankete katılan kadın gazetecilerin %95’i uğradıkları tacizin ve tehdidin en çok internet dolayımıyla gerçekleştiğini belirtmektedir.

Tablo 5: İlgili Endekslerin Listesi

Endeks	Üreten Kuruluş	Veri Kaynağı	Bileşenleri	Güncellenme Süresi
Toplumsal Cinsiyet Gelişme Endeksi (TCGE)	HDR, UNDP	UNDESA, UIS, Dünya Bankası, ILO	Uzun sağlıklı yaşam	İki yıllık
			Eğitim	Yıllık
			Yaşam standardı	Yıllık
Küresel Cinsiyet Uçurumu Endeksi	WEF	ILO, KILM WEF, UIS, CIA World Factbook WHO, IPU, IPI WEF	Ekonomik katılım ve fırsatlar, eğitim, sağlık, siyasi güçlenme	Yıllık
İnsani Gelişme Endeksi	BM		Sağlıklı yaşam, bilgi, yaşam standardı yetişkin okuryazarlık oranı, okullaşma oranı ve satın alma gücü	Yıllık
Toplumsal Cinsiyet Eşitsizlik Endeksi (TCEE)	HDR, UNDP	UN, IAEG UNDESA, IPU UIS, ILO	Üreme sağlığı	İki yıllık
			Güçlenme	Yıllık
			Emek piyasası	Yıllık

V. Medya Alanında İzleme ve Değerlendirme

Gösterge Seti

Tablo 6. Türkiye'de Verisi Toplanmakta Olan ve Kullanılan Medya Alanına İlişkin Göstergeler

Konu	İlgili İnsan Hakkı/ Hakları	Gösterge	Önerilen Veri Kaynağı	Önerilen Veri Toplama Yöntemi	Önerilen Veri Toplama Sıklığı
Karar mekanizmalarına katılım	Eşitlik, ayrımcılık yasağı	Medya kuruluşlarında genel yayın yönetmeni, editör, haber müdürü ve temsilci gibi yönetici olan kadın ve erkek sayısı/oranı Cam tavan etkisinin izlenmesi ve ortadan kaldırılması için kota uygulaması yapan medya kuruluşu sayısı Cam tavan etkisinin izlenmesi ve ortadan kaldırılması için kota uygulaması öneren meslek örgütü ve sendika sayısı (CEDAW Madde 2, CEDAW Madde 11, Pekin Deklarasyonu J: Kadın ve Medya Eylem Planı)	Medya kuruluşları ve bu kuruluşların insan kaynakları birimleri Medya kuruluşlarını izleyen STK'lar ve araştırma kuruluşları Medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar Konu ile ilgili akademik ve bilimsel yayınlar Medya çalışanlarının yayınları	Medya çalışanları ile anketler ve mülakatlar yapılması Medya kuruluşlarının yıllık faaliyet raporlarının incelenmesi Medya kuruluşlarının insan kaynakları birimleri tarafından yayınlanan belgelerin incelenmesi ve bu birimdeki personel ile mülakat yapılması Medya kuruluşlarını izleyen STK'ların ve araştırma kuruluşlarının raporlarının incelenmesi Medya alanındaki meslek örgütlerinin ve sendikaların tüzükleri, yönetmelikleri ve araştırma raporlarının incelenmesi Konu ile ilgili akademik ve bilimsel çalışmaların incelenmesi Medya çalışanlarının anı, otobiyografi, biyografi ve günlük türü anlatılarının incelenmesi	Yılda bir

Tablo 6. Türkiye’de Verisi Toplanmakta Olan ve Kullanılan Medya Alanına İlişkin Göstergeler (devam)

Konu	İlgili İnsan Hakkı/Hakları	Gösterge	Önerilen Veri Kaynağı	Önerilen Veri Toplama Yöntemi	Önerilen Veri Toplama Sıklığı
Mesleğe giriş	Eşitlik, ayrımcılık yasağı	Medya kuruluşlarında çalışan ve ayrımcılık konusunda şikayet başvurusu yapan kadın sayısı Medya alanındaki düzenleyici kurullarda çalışan kadın ve erkek sayısı/oranı Medya alanındaki düzenleyici kurullarda çalışan ve ayrımcılık konusunda şikayet başvurusu yapan kadın sayısı (CEDAW Madde 2, CEDAW Madde 11, Pekin Deklarasyonu J: Kadın ve Medya Eylem Planı)	KEFEK Medya kuruluşları ve bu kuruluşların insan kaynakları birimleri Medya alanındaki düzenleyici kurullar AA TRT TÜİK Basın İlan Kurumu Medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar Medya kuruluşlarını izleyen STK’lar ve araştırma kuruluşları	KEFEK istatistiklerinin incelenmesi ve yazılı başvuru yoluyla bilgi edinilmesi Medya kuruluşlarının yıllık faaliyet raporlarının incelenmesi Medya kuruluşlarının insan kaynakları birimleri tarafından yayınlanan belgelerin incelenmesi ve bu birimdeki personel ile mülakat yapılması Medya alanındaki düzenleyici kurulların raporlarının ve araştırmalarının incelenmesi TÜİK’in web sitesi üzerinden anahtar kelime yardımıyla tarama yapılması Medya alanındaki meslek örgütlerinin ve sendikaların tüzükleri, yönetmelikleri ve araştırma raporlarının incelenmesi Medya kuruluşlarını izleyen STK’ların ve araştırma kuruluşlarının raporlarının incelenmesi	Yılda bir Üç ayda bir

Tablo 6. Türkiye’de Verisi Toplanmakta Olan ve Kullanılan Medya Alanına İlişkin Göstergeler (devam)

Konu	İlgili İnsan Hakkı/Hakları	Gösterge	Önerilen Veri Kaynağı	Önerilen Veri Toplama Yöntemi	Önerilen Veri Toplama Sıklığı
İş-özel yaşam dengesi	Eşitlik, ayrımcılık yasağı	<p>Çalışma mekânını ebeveynlik ve refakat yükümlülüğünden doğan haklara uygun düzenleyen medya kuruluşu sayısı</p> <p>Çalışma mekânını ebeveynlik ve refakat yükümlülüğünden doğan haklara uygun düzenlenmesini talep eden sendika ve meslek örgütü sayısı</p> <p>(CEDAW Madde 2, CEDAW Madde 11, Pekin Deklarasyonu J: Kadın ve Medya Eylem Planı, Avrupa Sosyal Şartı)</p>	<p>Medya kuruluşları ve bu kuruluşların insan kaynakları birimleri</p> <p>Çalışma yaşamını düzenleyen yasal mevzuat</p> <p>Medya kuruluşlarını izleyen STK’lar ve araştırma kuruluşları</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar</p> <p>Konu ile ilgili akademik ve bilimsel yayınlar</p> <p>Medya çalışanlarının yayınları</p>	<p>Çalışma yaşamı ile ilgili kanunların ve düzenlemelerin incelenmesi</p> <p>Medya çalışanları ile anketler ve mülakatlar yapılması</p> <p>Medya kuruluşlarının yıllık faaliyet raporlarının incelenmesi</p> <p>Medya kuruluşlarının insan kaynakları birimleri tarafından yayınlanan belgelerin incelenmesi ve bu birimdeki personel ile mülakat yapılması</p> <p>Medya kuruluşlarını izleyen STK’ların ve araştırma kuruluşlarının raporlarının incelenmesi</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütlerinin ve sendikaların tüzükleri, yönetmelikleri ve araştırma raporlarının incelenmesi</p> <p>Konu ile ilgili akademik ve bilimsel çalışmaların incelenmesi</p> <p>Medya çalışanlarının anı, otobiyografi, biyografi ve günlük türü anlatılarının incelenmesi</p>	<p>Yılda bir</p> <p>Üç ayda bir</p>

Tablo 6. Türkiye’de Verisi Toplanmakta Olan ve Kullanılan Medya Alanına İlişkin Göstergeler (devam)

Konu	İlgili İnsan Hakkı/ Hakları	Gösterge	Önerilen Veri Kaynağı	Önerilen Veri Toplama Yöntemi	Önerilen Veri Toplama Sıklığı
TCE’nin kurum içinde anaakımlaştırılması	Eşitlik, ayrımcılık yasağı	<p>TCE’nin kurum içinde anaakımlaştırılması için bütçeleme yapan medya kuruluşu ve meslek örgütü sayısı</p> <p>TCE hakkında kurum içi oydışmayı sağlayacak yazılı belge ve eylem planı hazırlayan medya kuruluşu ve meslek örgütü sayısı</p> <p>Kurumsal yapılanmasını, kurumsal belgelerini, etik ilkelerini ve yayın politikalarını TCE temelinde dışarıdan izleme, raporlama ve öneride bulunma mekanizmalarına açan medya kuruluşu, meslek örgütü ve sendika sayısı</p> <p>TCE hakkında kurum içi oydışmayı sağlayacak yazılı belge, eylem planı ve bütçeleme talep eden meslek örgütü ve sendika sayısı</p> <p>TCE hakkında kurum içi oydışmayı sağlayacak yazılı belge ve eylem planı hazırlayan medya kuruluşu ve meslek örgütü sayısı</p> <p>(Pekin Deklerasyonu J: Kadın ve Medya Eylem Planı, İstanbul Sözleşmesi madde 17)</p>	<p>Medya kuruluşları ve bu kuruluşların insan kaynakları birimleri</p> <p>Medya kuruluşlarını izleyen STK’lar ve araştırma kuruluşları</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar</p>	<p>Medya kuruluşlarının yıllık faaliyet raporlarının incelenmesi</p> <p>Medya kuruluşlarının insan kaynakları birimleri tarafından yayınlanan belgelerin incelenmesi ve bu birimdeki personel ile mülakat yapılması</p> <p>Medya kuruluşlarını izleyen STK’ların ve araştırma kuruluşlarının raporlarının incelenmesi</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütlerinin ve sendikaların tüzükleri, yönetmelikleri ve araştırma raporlarının incelenmesi</p>	<p>Yılda bir</p> <p>Altı ayda bir</p>

Tablo 6. Türkiye'de Verisi Toplanmakta Olan ve Kullanılan Medya Alanına İlişkin Göstergeler (devam)

Konu	İlgili İnsan Hakkı/Hakları	Gösterge	Önerilen Veri Kaynağı	Önerilen Veri Toplama Yöntemi	Önerilen Veri Toplama Sıklığı
Güvenli çalışma	Eşitlik, ayrımcılık yasağı	<p>Kurum içinde cinsiyet temelli şiddeti önleyecek mekanizmalara/birimlere sahip olan medya kuruluşu sayısı</p> <p>Medya çalışanlarının çalışma mekanını ve koşullarını izleyen, raporlayan meslek örgütü ve sendika sayısı</p> <p>Medya çalışanlarının çalışma mekanını ve koşullarını izleyen, raporlayan STK sayısı</p> <p>(CEDAW Madde 2, CEDAW Madde 11, Pekin Deklarasyonu J: Kadın ve Medya Eylem Planı)</p>	<p>Medya kuruluşları ve bu kuruluşların insan kaynakları birimleri</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar</p> <p>Medya kuruluşlarını izleyen STK'lar ve araştırma kuruluşları</p>	<p>Medya kuruluşlarının yıllık faaliyet raporlarının incelenmesi</p> <p>Medya kuruluşlarının insan kaynakları birimleri tarafından yayınlanan belgelerin incelenmesi ve bu birimdeki personel ile mülakat yapılması</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütlerinin ve sendikaların tüzükleri, yönetmelikleri ve araştırma raporlarının incelenmesi</p> <p>Medya kuruluşlarını izleyen STK'ların ve araştırma kuruluşlarının raporlarının incelenmesi</p>	<p>Yılda bir</p> <p>Altı ayda bir</p> <p>Üç ayda bir</p>
Eşit işe eşit ücret	Eşitlik, ayrımcılık yasağı	<p>Ücret politikasına ve maaş artışına yönelik ölçütlerini şeffaflık ve hesap verebilirlik kapsamında açıklayan medya kuruluşu sayısı</p> <p>Medya kuruluşlarının ücret politikasına ve maaş artışına yönelik ölçütlerini şeffaflık ve hesap verebilirlik kapsamında açıklamalarını talep eden meslek örgütü ve sendika sayısı</p> <p>(CEDAW Madde 2, CEDAW Madde 11, Pekin Deklarasyonu J: Kadın ve Medya Eylem Planı,)</p>	<p>Medya kuruluşları ve bu kuruluşların insan kaynakları birimleri</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar</p>	<p>Medya kuruluşlarının yıllık faaliyet raporlarının incelenmesi</p> <p>Medya kuruluşlarının insan kaynakları birimleri tarafından yayınlanan belgelerin incelenmesi ve bu birimdeki personel ile mülakat yapılması</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütlerinin ve sendikaların tüzükleri, yönetmelikleri ve araştırma raporlarının incelenmesi</p>	<p>Yılda bir</p> <p>Altı ayda bir</p>

Tablo 6. Türkiye’de Verisi Toplanmakta Olan ve Kullanılan Medya Alanına İlişkin Göstergeler (devam)

Konu	İlgili İnsan Hakkı/ Hakları	Gösterge	Önerilen Veri Kaynağı	Önerilen Veri Toplama Yöntemi	Önerilen Veri Toplama Sıklığı
Güvenceli çalışma	Eşitlik, ayrımcılık yasağı	<p>İş akitlerini cinsiyet kaynaklı güvencesizleşmenin önüne geçebilecek ilkeler ve yasal mevzuat temelinde hazırlayan medya kuruluşu sayısı</p> <p>İş akitlerinin cinsiyet kaynaklı güvencesizleşmenin önüne geçebilecek ilkeler ve yasal mevzuat temelinde hazırlanmasını talep eden meslek örgütü ve sendika sayısı</p> <p>(CEDAW Madde 11, Pekin Deklarasyonu J: Kadın ve Medya Eylem Planı)</p>	<p>Medya kuruluşları ve bu kuruluşların insan kaynakları birimleri</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar</p> <p>Medya kuruluşlarını izleyen STK’lar ve araştırma kuruluşları</p>	<p>Medya kuruluşlarının insan kaynakları birimleri tarafından yayınlanan belgelerin incelenmesi ve bu birimdeki personel ile mülakat yapılması</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütlerinin ve sendikaların tüzükleri, yönetmelikleri ve araştırma raporlarının incelenmesi</p> <p>Medya kuruluşlarını izleyen STK’ların ve araştırma kuruluşlarının raporlarının incelenmesi</p>	<p>Yılda bir</p> <p>Altı ayda bir</p>

Tablo 6. Türkiye'de Verisi Toplanmakta Olan ve Kullanılan Medya Alanına İlişkin Göstergeler (devam)

Konu	İlgili İnsan Hakkı/Hakları	Gösterge	Önerilen Veri Kaynağı	Önerilen Veri Toplama Yöntemi	Önerilen Veri Toplama Sıklığı
Meslek eğitimi	Eşitlik, ayrımcılık yasağı	<p>İletişim eğitimcisi kadın ve erkek sayısı/oranı</p> <p>İletişim eğitimi veren kurumlarda akademik olarak yükselmiş ve yönetici olmuş kadın ve erkek sayısı/oranı</p> <p>İletişim eğitimi veren kurumlara (orta ve yüksek öğretim) kayıtlı ve mezun kadın ve erkek sayısı/oranı</p> <p>İletişim eğitimi veren kurumların müfredatlarındaki TCE ve hak temelli derslerin sayısı</p> <p>Müfredatında eleştirel medya okuryazarlığı dersi ve TCE ve hak temelli dersler olan iletişim eğitimi veren kurum sayısı</p> <p>Akademik eğitim ve araştırma kurumlarında yapılan medyada TCE temelli akademik çalışmaların ve araştırma projelerinin sayısı</p> <p>TCE temelli akademik çalışmalar ve araştırmalar yapan akademik eğitim ve araştırma kurumlarının sayısı</p> <p>(Pekin Deklerasyonu J: Kadın ve Medya Eylem Planı, İstanbul Sözleşmesi madde 14)</p>	<p>YÖK</p> <p>MEB</p> <p>İletişim fakülteleri</p> <p>İletişim liseleri</p> <p>İletişim eğitimi veren yüksek okullar</p> <p>İletişim eğitimi veren ticari ve kamu yararına çalışan özel kuruluşlar</p>	<p>YÖK belgelerinin ve istatistiklerinin incelenmesi</p> <p>MEB belgelerinin ve istatistiklerinin incelenmesi</p> <p>Üniversitelerin ve yüksek okulların yönetmeliklerinin, müfredatlarının ve araştırma birimlerinin belgelerinin incelenmesi</p> <p>İletişim liselerinin müfredatlarının incelenmesi</p> <p>İletişim eğitimi veren ticari ve kamu yararına çalışan özel kuruluşların belgelerinin incelenmesi</p> <p>YÖK tarafından düzenlenen Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı Üniversite Çalıştayı sonuçlarının incelenmesi</p>	<p>Yılda bir</p> <p>Altı ayda bir</p>

Tablo 6. Türkiye’de Verisi Toplanmakta Olan ve Kullanılan Medya Alanına İlişkin Göstergeler (devam)

Konu	İlgili İnsan Hakkı/Hakları	Gösterge	Önerilen Veri Kaynağı	Önerilen Veri Toplama Yöntemi	Önerilen Veri Toplama Sıklığı
Medya metinlerinde temsil	Eşitlik, ayrımcılık yasağı	<p>Haberlerde yer bulabilen kadın ve erkek sayısı/oranı</p> <p>Kadına yönelik ayrımcılık ve nefret söylemi içeren, kadına yönelik şiddeti teşvik eden haberlerin sayısı/oranı</p> <p>Medya çıktılarında ayrımcı, şiddete teşvik eden, nefret söylemi içeren, ötekileştirici, çok boyutlu temsili engelleyen ve stereotipleştirici dilin ve sunum biçiminin kullanılmasını yayın ilkeleri, etik kodlarıyla izleyen ve engelleyen medya kuruluşu sayısı</p> <p>Medya çıktılarında ayrımcı, şiddete teşvik eden, nefret söylemi içeren, ötekileştirici, çok boyutlu temsili engelleyen ve stereotipleştirici dilin ve sunum biçiminin kullanılmasını tüzükleri ve araştırmalarıyla engelleyen ve izleyen meslek örgütü ve sendika sayısı</p> <p>Medya çıktılarında toplumsal cinsiyet eşitliğini göz ardı eden toplumsal değerlerin ve normların olumlanmasını ve yeniden üretilmesini yayın ilkeleri, etik kodlarıyla izleyen ve engelleyen medya kuruluşu sayısı</p> <p>Medya çıktılarında toplumsal cinsiyet eşitliğini göz ardı eden toplumsal değerlerin ve normların olumlanmasını ve yeniden üretilmesini tüzükleri ve araştırmalarıyla engelleyen ve izleyen meslek örgütü ve sendika sayısı</p> <p>(Pekin Deklerasyonu J: Kadın ve Medya Eylem Planı,)</p>	<p>KSGM</p> <p>Başbakanlık</p> <p>Medya alanındaki düzenleyici kurullar</p> <p>AA</p> <p>TRT</p> <p>Medya kuruluşları</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar</p> <p>Konu ile ilgili akademik ve bilimsel yayınlar</p> <p>TİHEK</p>	<p>KSGM’nin Kadın ve Medya başlıklı politika dokümanının incelenmesi</p> <p>Başbakanlık tarafından hazırlanan kadına yönelik şiddet genelgesinin incelenmesi</p> <p>Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesi’nin incelenmesi</p> <p>2006/17 sayılı başbakanlık genelgesinin incelenmesi</p> <p>KEFEK Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Meclis Araştırma Komisyonu raporunun incelenmesi</p> <p>Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında 6112 Sayılı Kanun incelenmesi</p> <p>Yayın Hizmeti Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik incelenmesi</p> <p>RTÜK Akıllı İşaretler Uygulama Esas ve İlkeleri incelenmesi</p> <p>RTÜK İle Televizyon Yayıncıları Derneği arasında imzalanan yayıncılık etik ilkeleri metninin incelenmesi</p> <p>AA mevzuatının incelenmesi</p> <p>Basın Kanunu’nun incelenmesi</p> <p>2954 Sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu’nun incelenmesi</p> <p>Medya kuruluşlarının yıllık faaliyet raporlarının ve yayın ilkelerinin, etik kodlarının açıklandığı belgelerin incelenmesi</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütlerinin ve sendikaların araştırma raporlarının incelenmesi</p> <p>Konu ile ilgili akademik ve bilimsel çalışmaların incelenmesi</p> <p>Kamu Denetçiliği Kurumu belgelerinin incelenmesi</p> <p>TİHEK belgelerinin incelenmesi</p>	<p>Yılda bir</p> <p>Altı ayda bir</p>

Tablo 6. Türkiye’de Verisi Toplanmakta Olan ve Kullanılan Medya Alanına İlişkin Göstergeler (devam)

Konu	İlgili İnsan Hakkı/ Hakları	Gösterge	Önerilen Veri Kaynağı	Önerilen Veri Toplama Yöntemi	Önerilen Veri Toplama Sıklığı
TCE perspektifinin medya üretim süreçlerinde anaakımlaştırılması	Eşitlik, ayrımcılık yasağı	TCE'nin anaakımlaştırılmasına yarayacak medya çıktıları üreten medya kuruluşu sayısı (Pekin Deklerasyonu J: Kadın ve Medya Eylem Planı,)	Medya kuruluşlarını izleyen STK'lar ve araştırma kuruluşları Konu ile ilgili akademik ve bilimsel yayınlar Medya kuruluşları	Medya kuruluşlarını izleyen STK'ların ve araştırma kuruluşlarının raporlarının incelenmesi Konu ile ilgili akademik ve bilimsel çalışmaların incelenmesi Medya kuruluşlarının yıllık faaliyet raporlarının ve yayın ilkelerinin, etik kodlarının açıklandığı belgelerin incelenmesi	Yılda bir Altı ayda bir
Medyanın aktif ve pasif olarak TCE farkındalığına destek olması	Eşitlik, ayrımcılık yasağı	Aktif destek: TCE farkındalığının yaygınlaşmasına yönelik kampanya ve çalışmalara paydaş olarak katılan medya kuruluşu sayısı TCE'ye, şiddete ve istismara karşı bilgilendiren açık mesajlar ve sembollerin yer aldığı medya çıktıları sayısı Pasif destek: TCE'ye yönelik kampanya ve çalışmaların çıktılarını yayınlayan medya kuruluşu sayısı ve bu çıktıların yayınlanma sıklığı (Pekin Deklerasyonu J: Kadın ve Medya Eylem Planı, İstanbul Sözleşmesi madde 13,)	KSGM Başbakanlık KEFEK	KSGM'nin Kadın ve Medya başlıklı politika dokümanının incelenmesi Başbakanlık tarafından hazırlanan kadına yönelik şiddet genelgesinin incelenmesi 2006/17 Sayılı Başbakanlık Genelgesinin incelenmesi KEFEK Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Meclis Araştırma Komisyonu raporunun incelenmesi Aylık periyodlarla seçilen ulusal yayınlarda yer alan kampanyaların tespit edilmesi ve incelenmesi	Yılda bir
Erişim	Güçlenme	İletişim araçlarını kullanan kadın ve erkek sayısı/oranı Yeni iletişim teknolojilerine sahip olan kadın ve erkek sayısı/oranı	TÜİK Yeni iletişim teknolojileri alanındaki meslek örgütleri Medya alanındaki düzenleyici kurullar Bakanlıklar	TÜİK yazılı basın istatistiklerinin incelenmesi TÜİK hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması verilerinin incelenmesi Yeni iletişim teknolojileriyle ilgili meslek örgütlerinin çalışmalarının ve raporlarının incelenmesi Medya alanındaki düzenleyici kurulların raporlarının ve araştırmalarının incelenmesi UDHB belgelerinin incelenmesi	Yılda bir Altı ayda bir

Tablo 6. Türkiye’de Verisi Toplanmakta Olan ve Kullanılan Medya Alanına İlişkin Göstergeler (devam)

Konu	İlgili İnsan Hakkı/Hakları	Gösterge	Önerilen Veri Kaynağı	Önerilen Veri Toplama Yöntemi	Önerilen Veri Toplama Sıklığı
Ekonomik, sosyal ve kültürel güçlenme	Güçlenme	<p>Yerel yönetimlerin düzenlediği yeni iletişim teknolojilerini kullanmak için gereken becerilere ve alternatif medyaya yönelik eğitim ve sertifika programlarına katılan kadın ve erkek sayısı/oranı</p> <p>STK’ların düzenlediği yeni iletişim teknolojilerini kullanmak için gereken becerilere ve alternatif medyaya yönelik eğitim ve sertifika programlarına katılan kadın ve erkek sayısı/oranı</p> <p>Alternatif yayıncılık pratikleri başlatan TCE duyarlı kurumların sayısı</p> <p>(İstanbul Sözleşmesi Bölüm III - Önleme madde 12, İstanbul sözleşmesi Bölüm III - Önleme madde 17)</p>	<p>Yerel yönetimler</p> <p>Yeni iletişim teknolojileri alanındaki STK’lar</p> <p>Üniversiteler</p> <p>Yeni iletişim teknolojileri alanındaki meslek örgütleri</p>	<p>Yerel yönetimlerin raporlarının ve araştırmalarının incelenmesi</p> <p>Yerel yönetimlere bağlı meslek edindirme ve halk eğitim merkezleri çalışanlarıyla mülakat</p> <p>Yeni iletişim teknolojileriyle ilgili STK’ların çalışmalarının ve raporlarının incelenmesi</p> <p>Yeni iletişim teknolojileriyle ilgili meslek örgütlerinin çalışmalarının ve raporlarının incelenmesi</p> <p>Üniversitelerin ilgili birimlerinin çalışmalarının ve raporlarının incelenmesi</p>	<p>Yılda bir</p> <p>Altı ayda bir</p>

Tablo 7. Türkiye'de Kullanılması Önerilen Göstergeler

Konu	İlgili İnsan Hakkı/Hakları	Gösterge	Önerilen Veri Kaynağı	Önerilen Veri Toplama Yöntemi	Önerilen Veri Toplama Sıklığı
Karar mekanizmalarına katılım	Eşitlik, ayrımcılık yasağı	Medya kuruluşlarında sahip, yönetici ve yönetim kurulu üyesi olan kadın ve erkek sayısı/oranı* Meslek örgütlerine ve sendikalara üye kadın ve erkek sayısı/oranı* Meslek örgütlerinde ve sendikalarda yönetici olan kadın ve erkek sayısı/oranı* Mesleki ilerleme ve kurum içi yükselme yöntemleri, gereklilikleri ve kuralları bağlamında mentorluk(yönlendirici danışmanlık) hizmeti veren medya kuruluşu sayısı* (CEDAW Madde 2, CEDAW Madde 11, Pekin Deklarasyonu J: Kadın ve Medya Eylem Planı,)	Medya kuruluşları ve bu kuruluşların insan kaynakları birimleri Medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar Medya kuruluşlarını izleyen STK'lar ve araştırma kuruluşları	Medya kuruluşlarının yıllık faaliyet raporlarının incelenmesi Medya kuruluşlarının insan kaynakları birimleri tarafından yayınlanan belgelerin incelenmesi ve bu birimdeki personel ile mülakat yapılması Medya alanındaki meslek örgütlerinin ve sendikaların raporlarının incelenmesi Medya kuruluşlarını izleyen STK'ların ve araştırma kuruluşlarının raporlarının incelenmesi	Yılda bir
Mesleğe giriş				Medya kuruluşlarının insan kaynakları birimleri tarafından yayınlanan belgelerin incelenmesi ve bu birimdeki personel ile mülakat yapılması Medya alanındaki meslek örgütlerinin ve sendikaların araştırmalarının incelenmesi Medya kuruluşlarını izleyen STK'ların ve araştırma kuruluşlarının raporlarının incelenmesi	Yılda bir

Tablo 7. Türkiye’de Kullanılması Önerilen Göstergeler (devam)

Konu	İlgili İnsan Hakkı/Hakları	Gösterge	Önerilen Veri Kaynağı	Önerilen Veri Toplama Yöntemi	Önerilen Veri Toplama Sıklığı
İş-özel yaşam dengesi	Eşitlik, ayrımcılık yasağı	Mesai, vardiya, şehir dışı görev gibi çalışma koşullarını ebeveynlik ve refakat yükümlülüğünden doğan haklara uygun düzenleyen medya kuruluşu sayısı** (CEDAW Madde 2,CEDAW Madde 11,Pekin Deklerasyonu J: Kadın ve Medya Eylem Planı, Avrupa Sosyal Şartı)	Medya kuruluşları ve bu kuruluşların insan kaynakları birimleri Medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar Medya kuruluşlarını izleyen STK’lar ve araştırma kuruluşları	Medya kuruluşlarının yıllık faaliyet raporlarının incelenmesi Medya kuruluşlarının insan kaynakları birimleri tarafından yayınlanan belgelerin incelenmesi ve bu birimdeki personel ile mülakat yapılması Medya alanındaki meslek örgütlerinin ve sendikaların raporlarının incelenmesi Medya kuruluşlarını izleyen STK’ların ve araştırma kuruluşlarının raporlarının incelenmesi	Yılda bir

Tablo 7. Türkiye’de Kullanılması Önerilen Göstergeler (devam)

Konu	İlgili İnsan Hakkı/Hakları	Gösterge	Önerilen Veri Kaynağı	Önerilen Veri Toplama Yöntemi	Önerilen Veri Toplama Sıklığı
Toplumsal cinsiyet eşitliğinin kurum içinde anaakımlaşırılması	Eşitlik, ayrımcılık yasağı	<p>TCE hakkında kurum içi oydaşmayı sağlayacak eğitim çalışmalarını yapan medya kuruluşu sayısı*</p> <p>TCE hakkında kurum içi oydaşmayı sağlayacak eğitim çalışmalarını yapan meslek örgütü ve sendika sayısı*</p> <p>Toplumsal cinsiyet eşitliği hakkında kurum içi oydaşma sağlamak ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin kurum içinde anaakımlaşırması amacıyla mentorluk hizmeti veren medya kuruluşu sayısı*</p> <p>Toplumsal cinsiyet eşitliği hakkında kurum içi oydaşma sağlamak ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin kurum içinde anaakımlaşırması amacıyla mentorluk hizmeti veren meslek örgütü ve sendika sayısı*</p> <p>Haber medyası çalışanlarının farklı uzmanlık alanları (siyaset, ekonomi, kültür, dış politika vb.) bazında cinsiyete göre dağılımı**</p> <p>(Pekin Deklerasyonu J: Kadın ve Medya Eylem Planı, İstanbul Sözleşmesi madde 17)</p>	<p>Medya kuruluşları ve bu kuruluşların insan kaynakları birimleri</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar</p> <p>Medya kuruluşlarını izleyen STK’lar ve araştırma kuruluşları</p>	<p>Medya kuruluşlarının yıllık faaliyet raporlarının incelenmesi</p> <p>Medya kuruluşlarının insan kaynakları birimleri tarafından yayınlanan belgelerin incelenmesi ve bu birimdeki personel ile mülakat yapılması</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütlerinin ve sendikaların raporlarının incelenmesi</p> <p>Medya kuruluşlarını izleyen STK’ların ve araştırma kuruluşlarının raporlarının incelenmesi</p>	Yılda bir

Tablo 7. Türkiye’de Kullanılması Önerilen Göstergeler (devam)

Konu	İlgili İnsan Hakkı/Hakları	Gösterge	Önerilen Veri Kaynağı	Önerilen Veri Toplama Yöntemi	Önerilen Veri Toplama Sıklığı
Güvenli çalışma koşulları	Eşitlik, ayrımcılık yasağı	<p>Çalışma mekanını toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı düzenleyen medya kuruluşu sayısı*</p> <p>Cinsiyet temelli şiddete ilişkin mentorluk hizmeti veren medya kuruluşu sayısı*</p> <p>(CEDAW Madde 2,CEDAW Madde 11,Pekin Deklerasyonu J: Kadın ve Medya Eylem Planı)</p>	<p>Medya kuruluşları ve bu kuruluşların insan kaynakları birimleri</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar</p> <p>Medya kuruluşlarını izleyen STK’lar ve araştırma kuruluşları</p>	<p>Medya kuruluşlarının yıllık faaliyet raporlarının incelenmesi</p> <p>Medya kuruluşlarının insan kaynakları birimleri tarafından yayınlanan belgelerin incelenmesi ve bu birimdeki personel ile mülakat yapılması</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütlerinin ve sendikaların raporlarının incelenmesi</p> <p>Medya kuruluşlarını izleyen STK’ların ve araştırma kuruluşlarının raporlarının incelenmesi</p>	Yılda bir
Eşit işe eşit ücret	Eşitlik, ayrımcılık yasağı	<p>Medyanın çeşitli sektörlerinde ve çeşitli pozisyonlarında çalışan kadınlar ve erkekler için farklı şartlarla hazırlanan iş akitlerinin sayısı**</p> <p>CEDAW Madde 2,CEDAW Madde 11,Pekin Deklerasyonu J: Kadın ve Medya Eylem Planı,)</p>	<p>Medya kuruluşları ve bu kuruluşların insan kaynakları birimleri</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar</p> <p>Medya kuruluşlarını izleyen STK’lar ve araştırma kuruluşları</p>	<p>Medya kuruluşlarının yıllık faaliyet raporları</p> <p>Medya kuruluşlarının insan kaynakları birimleri tarafından yayınlanan belgelerin incelenmesi ve bu birimdeki personel ile mülakat yapılması</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütlerinin ve sendikaların araştırmalarının incelenmesi</p> <p>Medya kuruluşlarını izleyen STK’ların ve araştırma kuruluşlarının raporlarının incelenmesi</p>	Yılda bir

Tablo 7. Türkiye'de Kullanılması Önerilen Göstergeler (devam)

Konu	İlgili İnsan Hakkı/Hakları	Gösterge	Önerilen Veri Kaynağı	Önerilen Veri Toplama Yöntemi	Önerilen Veri Toplama Sıklığı
Güvenceli çalışma	Eşitlik, ayrımcılık yasağı	<p>Çalışanlarının, cinsiyet kaynaklı güvencesizleşmesini engelleyecek örgütlenme pratiklerine(sendika, dernek, cemiyet v.b.) katılımına izin veren medya kuruluşu sayısı*</p> <p>Çalışanlarına, cinsiyet kaynaklı güvencesizleşmesini engelleyecek sosyal güvenlik haklarını kullandıran medya kuruluşu sayısı*</p> <p>(CEDAW Madde 11,Pekin Deklerasyonu J: Kadın ve Medya Eylem Planı)</p>	<p>Medya kuruluşları ve bu kuruluşların insan kaynakları birimleri</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar</p> <p>Medya kuruluşlarını izleyen STK'lar ve araştırma kuruluşları</p> <p>Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı</p> <p>TÜİK</p>	<p>Medya kuruluşlarının yıllık faaliyet raporları</p> <p>Medya kuruluşlarının insan kaynakları birimleri tarafından yayınlanan belgelerin incelenmesi ve bu birimdeki personel ile mülakat yapılması</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütlerinin ve sendikaların araştırmalarının incelenmesi</p> <p>Medya kuruluşlarını izleyen STK'ların ve araştırma kuruluşlarının raporlarının incelenmesi</p> <p>TÜİK işgücü istatistiklerinin incelenmesi</p> <p>Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı istatistiklerinin incelenmesi</p>	Yılda bir

Tablo 7. Türkiye’de Kullanılması Önerilen Göstergeler (devam)

Konu	İlgili İnsan Hakkı/Hakları	Gösterge	Önerilen Veri Kaynağı	Önerilen Veri Toplama Yöntemi	Önerilen Veri Toplama Sıklığı
Temsil	Eşitlik, ayrımcılık yasağı	<p>Medya çıktılarının hazırlanmasında uzman ve/veya haber kaynağı olarak başvuru kadın ve erkek sayısı/oranı**</p> <p>TCE’nin anaakımlaştırılmasına duyarlı haber programı sayısı**</p> <p>Haber programlarında TCE’ye duyarlı biçimde temsil edilen kadın sayısı**</p> <p>Medya çıktılarında dengeli ve ayrımcılık yapmayan dil ve görsel kullanımı konusunda kurum içi mentorluk hizmeti veren medya kuruluşu sayısı*</p> <p>Medya çıktılarında dengeli ve ayrımcılık yapmayan dil ve görsel kullanımı konusunda kurum içi eğitim çalışması yapan medya kuruluşu sayısı*</p> <p>Medya çıktılarında dengeli ve ayrımcılık yapmayan dil ve görsel kullanımı konusunda kurum içi mentorluk hizmeti veren medya örgütü ve sendika sayısı*</p> <p>Medya çıktılarında dengeli ve ayrımcılık yapmayan dil ve görsel kullanımı konusunda kurum içi eğitim çalışması yapan medya örgütü ve sendika sayısı*</p> <p>(Pekin Deklerasyonu J: Kadın ve Medya Eylem Planı,)</p>	<p>Medya kuruluşları</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar</p> <p>Medya kuruluşlarını izleyen STK’lar ve araştırma kuruluşları</p> <p>Konu ile ilgili akademik ve bilimsel yayınlar</p>	<p>Medya kuruluşlarının yayın ilkelerinin, etik kodlarının açıklandığı belgelerin incelenmesi</p> <p>Medya alanındaki meslek örgütlerinin ve sendikaların raporlarının incelenmesi</p> <p>Medya kuruluşlarını izleyen STK’ların ve araştırma kuruluşlarının raporlarının incelenmesi</p> <p>Konu ile ilgili akademik ve bilimsel yayınların incelenmesi</p>	Yılda bir

Tablo 7. Türkiye’de Kullanılması Önerilen Göstergeler (devam)

Konu	İlgili İnsan Hakkı/Hakları	Gösterge	Önerilen Veri Kaynağı	Önerilen Veri Toplama Yöntemi	Önerilen Veri Toplama Sıklığı
Toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin medya üretim süreçlerinde anaakımlaştırılması	Eşitlik, ayrımcılık yasağı	Medya çalışanlarının iş yapma rutinlerinde kullanacakları TCE temelli yazılı belgeler, kılavuzlar hazırlayan medya kuruluşu sayısı* Medya çalışanlarının iş yapma rutinlerinde kullanacakları TCE temelli yazılı belgeler, kılavuzlar hazırlayan meslek örgütü ve sendika sayısı* (Pekin Deklerasyonu J: Kadın ve Medya Eylem Planı,)	Medya kuruluşları ve bu kuruluşların insan kaynakları birimleri Medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar Medya kuruluşlarını izleyen STK’lar ve araştırma kuruluşları	Medya kuruluşlarının yıllık faaliyet raporları Medya kuruluşlarının insan kaynakları birimleri tarafından yayınlanan belgelerin incelenmesi ve bu birimdeki personel ile mülakat yapılması Medya alanındaki meslek örgütlerinin ve sendikaların araştırmalarının incelenmesi Medya kuruluşlarını izleyen STK’ların ve araştırma kuruluşlarının raporlarının incelenmesi	Yılda bir

Tablo 7. Türkiye’de Kullanılması Önerilen Göstergeler (devam)

Konu	İlgili İnsan Hakkı/Hakları	Gösterge	Önerilen Veri Kaynağı	Önerilen Veri Toplama Yöntemi	Önerilen Veri Toplama Sıklığı
Erişim	Güçlenme	<p>Kentlerdeki kamusal internet erişim noktalarının sayısı**</p> <p>Kentlerdeki kamusal internet erişim noktalarını kullanan kadın erkek sayısı/ oranı**</p> <p>Yeni medya okuryazarlığına ilişkin ücretsiz eğitim ve sertifika programı veren kurumların sayısı ve bu programlara katılan kadın ve erkek sayısı/ oranı**</p> <p>Tarifelerini, uygulamalarını ve hizmetlerini TCE perspektifiyle yaptığını belirten kurumların sayısı**</p> <p>Medya sektöründe iş kurmak için yatırım teşviklerinden ve hibelerden yararlanan kadın ve erkek sayısı/ oranı**</p> <p>Medya kullanımı ve içeriği dolayısıyla güçlenme konusunda mentorluk hizmeti veren medya kuruluşu sayısı**</p>	<p>TÜBİTAK</p> <p>KOSGEB</p> <p>TİKA</p> <p>Yeni iletişim teknolojileri alanında erişim, içerik ve hizmet sunan teknoloji şirketleri</p> <p>Medya kuruluşları ve bu kuruluşların insan kaynakları birimleri</p>	<p>Yeni iletişim teknolojileri alanında erişim, içerik ve hizmet sunan teknoloji şirketlerinin raporlarının incelenmesi ve çalışanları ile mülakat</p> <p>Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) raporlarının incelenmesi</p> <p>Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) raporlarının incelenmesi</p> <p>Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) raporlarının incelenmesi</p> <p>Medya kuruluşlarının yıllık faaliyet raporları</p> <p>Medya kuruluşlarının insan kaynakları birimleri tarafından yayınlanan belgelerin incelenmesi ve bu birimdeki personel ile mülakat yapılması</p>	Yılda bir

*Uluslararası olarak halen kullanılmakta ve Türkiye’de kullanılması önerilen göstergeler.

**Türkiye için geliştirilen (özgün) göstergeler.

Bu yayın Avrupa Birliği’nin mali desteğiyle hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği’nin sorumluluğu altındadır. Avrupa Birliği ve T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı’nın görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.